

ŠIAME NUMERYJE:

Grožis ir jo įtaka žmogui

Žmogaus dvasia modernioje psichologijoje

Pilnutinio gyvenimo ilgesys

Į dvasinį tautos atgimimą

"Dorovinis persiginklavimas"

Popiežiaus neklaidingumas

Velnius išganymo istorijos dramoje

1960 M. RUGSĖJO MĖN. (SEPTEMBER) VOL. XI. NO. 8

TURINYS

Grožis ir jo įtaka žmogui (III) —	
A. Grauslys	227
Žmogaus dvasia, moderniosios	
psichologijos šviesoje —	
V. J. Bieliūnas	230
Pilnutinio gyvenimo ilgesys —	
dr. J. Prunskis	236
Gyvulys prieš žmogų (II) —	
B. Markaitis, S. J.....	238
Į dvasini tautos atgimimą —	
K. Trimakas, S. J.....	241
“Dorovinis persiginklavimas” —	
P. P. Činikas, M.I.C.....	244
Popiežiaus neklaidingumas —	
Jonas	247
Velnias išganymo istorijos dra-	
moje — G. Kijauskas, S. J.	250
Iš filmų pasaulio — D. Koklytė	
ir J. V.....	255

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jė-
zuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juožas Vaišnys, S.J.

Admin. — Petras Kleinotas, S.J.

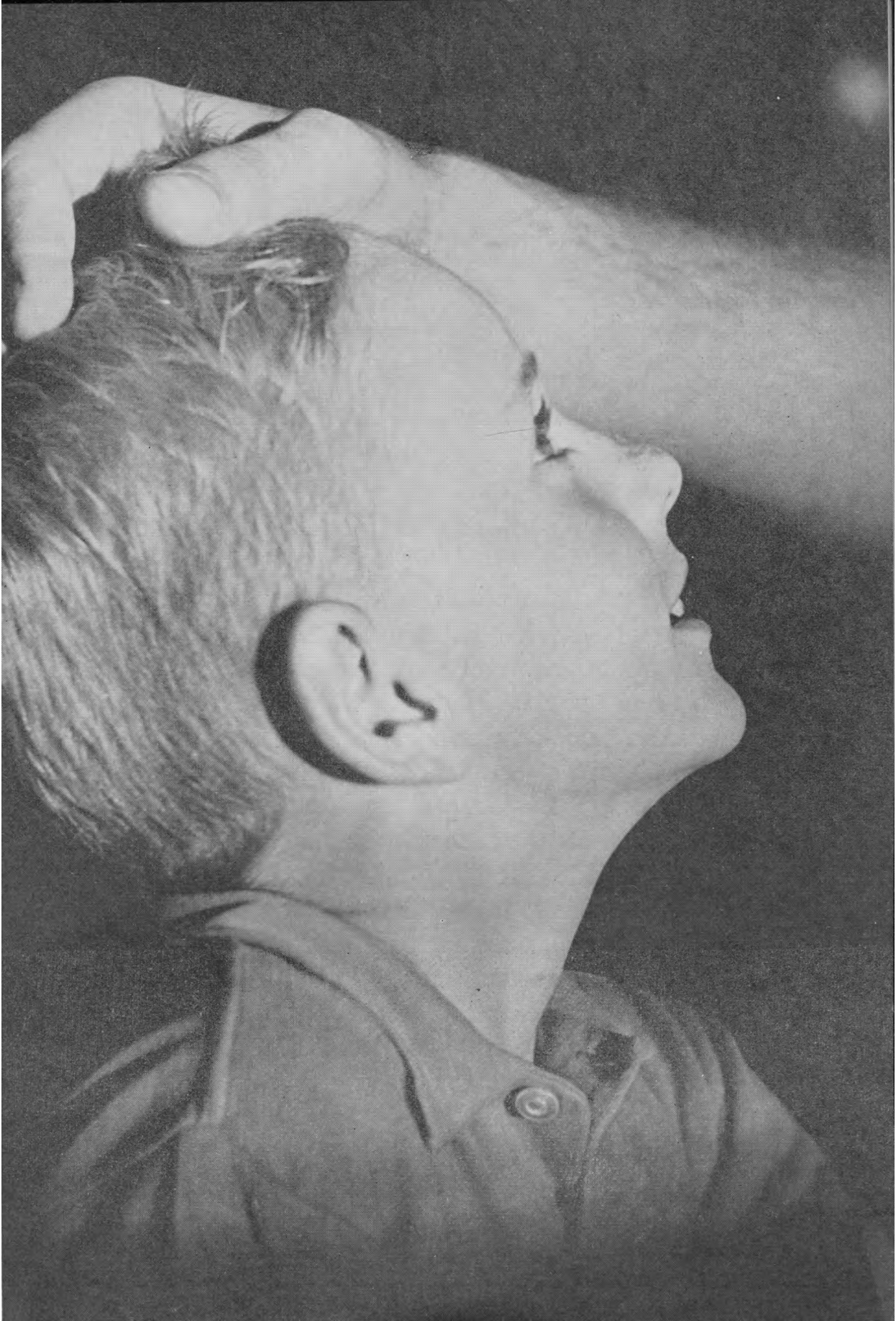
Redakcijos ir Administracijos ad-
resas: 2345 W. 56th Street, Chicago
36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published
monthly except July and August,
when bi-monthly, by The Jesuit Fa-
thers of Della Strada, Inc., 2345 W.
56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel.
REpublic 7-8400. Yearly subscrip-
tion three dollars. Single copy 30
cents. Entered as second class mat-
ter at the Post Office at Chicago,
Ill. Additional office of mailing in
Thompson, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko
Immaculata Press

Tėviška ranka ir
pasitikėjimo žvilgsnis

A. Kezio, S. J. nuotr.

1960 RUGSĖJIS
(SEPTEMBER)
VOL. XI, NO. 8

Laiškai *lietuviams*

RUGSĖJO MĖNESĮ ATSIDARO MOKYKLŲ DURYS.
IR JAUNATVIŠKŲ KLEGESIŲ PRISIPILDO KORIDORIAI.
ČIA JAUNUOLIAI ATEINA RIMTAI Ruoštis gyvenimui,
NE TIK KLAUSYDAMI PAMOKŲ IR SKAITYDAMI KNYGAS,
BET IR LINKSMAI ŽAISDAMI BEI DRAUGAUDAMI.
KNYGA JAUNUOLIUI ATVERIA NAJUS HORIZONTUS,
MOKYTOJAS PADEDA PAŽINTI NEŽINOMUS PASAULIUS,
BET SVARBIAUSIĄ VAIDMENĮ ATLIEKA GERI DRAUGAI,
SAVO PAVYZDŽIU UŽDEGDAMI JAUNATVIŠKĄ VALIĄ
IR SKATINDAMI DRĄSIAI EITI PROTU PAŽINTAIS
TIESOS, DORYBĖS, GĖRIO IR GROŽIO KELIAIS.
IR AUKLĖTOJAS YRA KILNIU PAVYZDŽIU ŠVIEČIAS
VYRESNYSIS JO DRAUGAS IR NUOŠIRDUS TĖVAS.
JO RANKA NEKYLA ŽIAURIAI GRŪMOTI AR BAUSTI,
BET DRAUGIŠKAI GUOSTI IR TĖVIŠKAI ATLEISTI.
JO ŽVILGSNIS IŠŠAUKIA JAUNUOLIO SIELOS AIDĄ
IR ĮKVEPIA KŪDIKIŠKAI PASITIKINČIĄ MEILĘ.

GROŽIS IR JO ĮTAKA ŽMOGUI (III) ALFONSAS GRAUSLYS

(Modernusis menas ir grožis)

ČIA mesime trumpą žvilgsnį į tas naujas meno, ypač tapybos kryptis, dėl kurių vyksta ginčai ir susikirtimai. Vieni tuose moderniuose kūriniuose neranda jokie meno, o kiti entuziastingai juos sveikina, matydami juose meno pažangą. Nepasisakant iš esmės nei už šį meną, nei prieš jį, čia bus stengiamasi tik paliesti klausimą, kiek šiame mene, ypač abstraciniame, yra grožio. Šį meną pilnai ir tiksliai įvertinti dabar dar negalima, nes nėra pakankamos laiko perspektyvos. Norime tik pastatyti eilę klausimų ir sukelti abejonių tiems, kurie aiškiai ir kategoriškai pasisako, kad naujoviškame mene mato tik vertybes ir naujas meno suklestėjimo galimybes.

Pirmiausia reikia pastebėti, kad kiekvieną naują gyvenimo reiškinių laikyti kultūrine pažanga yra prietaras ir nesusipratimas. Gyvenimas eina ne tik pažangos, bet ir nuosmukio keliu. Kaip jūroje, taip ir kultūros gyvenime yra ir potvynių ir atoslūgių. Tai aiškiai įrodo įvairių aukštai išvystytų kultūrų žlugimas, žvelgiant į istoriją. Štai dėlko yra laikotarpių, kurie yra aiškiai paliesti kultūrinio nuosmukio, kuris apima visas gyvenimo sritis, neišskiriant nė meno. Gali net būti, kad kultūros kilimas ar kritimas pirmoje vietoje atsiliepia jautriausioje kultūros srityje — mene. Gal šioji sritis yra lyg barometras, kuriame stipriausiai atspindi laiko dvasia ir jo vienokia ar kitokia įtampa.

Yra didelis pagrindas taip klausimą statyti mūsų laikais, kai Vakarų pasaulis stovi prieš klausimą: būti ar nebūti. Nepamirškime, kad eilė didelių mąstytojų skelbia artėjantį Vakarų kultūros žlugimą ir mato jos išsigimimo ženklus. Kas žino, kas gali sau duoti pilną apyskaitą, kurios gyvenimo sritys yra labiau to išsigimimo paliestos ir kurios mažiau. Juk jau praėjusio šimtmečio antrojoje pusėje V. Solovjovas nekartą savo paskaitose apgailestaudavo kaip tik meno išsigimimą. Tik prisiminkime kai kuriuos jo skaudžius žodžius ir paklauskime savęs, ar jie kartais negalioja ir mūsų dienoms. "Regisi meno ir menininkų tikslas visada buvo kurti grožį; šandien jau to tikslo jis neturi. Daugelio menininkų kūriniai žadina pasibiaurėjimą... Tenka ginti grožį nuo menininkų bandymų". Tai Solovjovo mintys. Ir mūsų laikų mąstytoja S. Weil aiškiai kalba apie šių dienų meno nuosmukį, aiškindama jį tuo, kad šiandien niekur nėra nei saiko, nei pusiausvyros; jų nėra nei veikimo, nei minčių pasaulyje, nei privačiame, nei viešame gyvenime. Tad mūsų dienų meno nuosmukis, anot jos, yra vidaus nelogiškumo ir neharmoniskumo padaras. To dar negana. Ji, klausdama savęs, kodėl yra tiek dvasiniai nesveikų estetu, atsako, kad "kaip yra dieviško meno, taip yra ir demoniško. Didelė mūsų meno dalis yra demoniška... Velnias taip pat fabrikuoja meno imitaciją..."

Be to, šiandien keičiasi, o gal jau yra pasikeitusi meno sąvoka. Dar netolimoje praeityje galvojome, kad menas kuria grožį. Šiandien jau atrodo, kad kai kurios tapybos kryptys ne tik neatstovauja grožio, bet net neturi pretenzijų jį kurti. Štai kad ir kai kurių besaikiai garbinamas Picasso yra pasisakęs, kad jis nė nebando kurti grožio, kad menas jam yra tik priemonė. 1945 m. jis yra pareiškęs: "Ne, tapyba nėra tam, kad puoštum kambarius. Ji yra puolimo ir apsigynimo ginklas prieš priešą" (Werner Halmann "Malerei im 20 Jahrhundert", Prestel Verlag, Muenchen). Ką galima galvoti apie tą menininką, nežinau, bet juk tokiais žodžiais apie meną kalbama ir totalistiniuose kraštuose, kur menas yra tik ideologijos vergas ir kur tokiu būdu nėra tikrojo meno. Ar tad kartais neartėja laikai, kai su grožio meile reikės slėptis katakombose, t. y. žmogaus sielos gelmėse ar to žmogaus artimiausioje aplinkoje, kurią jis įstengs persunkti grožiu? Gal tad modernaus meno dalis — tai tik tas menas, kurį Šalkauskio žodžiais tariant, galima vadinti nedailiuoju menu?

Kad grožio vertė šiandieniniame pasaulyje krinta, tai, giliau įsimąščius į mūsų laikų dvasią, netenka stebėtis. Nepamirškime, kad dvasinių vertybių branginimas visur krinta. Grožis grįnaiti praktiškam gyvenimui yra nenaudingas, nes tai yra kokybinė arba dvasinė vertybė, o šiandieniniame materialistiškai nusiteikusiame pasaulyje yra daugiau vertinamos tik kiekybinės vertybės.

Nepamirškime ir to, kad jau šimtmečiai, kai antikrikščioniškos jėgos vadovauja viešajam gyvenimui. Jeigu jų pastangų dėka liko sureliatyvinta tiesa ir maža kas ja tesusieloja, jei dorovinės vertybės nebranginamos, tad kodėl tu-

rėtų būti branginamas grožis? Jeigu šimtmečiais tyčiotasi iš religinės tiesos ir dorybės, kodėl negali būti ir kai kurių modernaus meno krypčių, kurios yra pasityčiojimas iš grožio? Jeigu netikėjimu aptemo gyvenimo prasmė, tai kodėl neturėtų aptemti ir grožis, kuris yra ne kas kita, kaip tiesos spinduliuavimas? Jeigu, anot šv. Tomo Akviniečio, "šviesa pagražina, nes be šviesos viskas yra biauuru", tai ar negalima galvoti, imant šią mintį perkelta prasme, kad tikėjimo šviesai užgesus kūrėjų sielose, pradedama matyti vien baurumą? Jeigu yra anarchizmo politikoje, jei buvo ir yra klaidų religijoje, tai kodėl negali būti klaidžiojimo ir mene šalia tikrojo grožio kelių? Jei visas senąsias vertybes griaunąs komunizmas stengiasi įsisunkti į visas gyvenimo sritis, tai kodėl jis turėtų aplenkėti meną, kurs gali turėti tiek daug įtakos gyvenimui? Jei mūsų laikų filosofijoje yra tiek daug minties chaoso, kodėl negalima galvoti, kad ir meno srityje gali būti chaotiško ieškojimo ir nesusigaudymo? Jei kai kurie modernūs menininkai sukarikatūrina ir subiaurina žmogaus kūno dalis, o ypač veidą, kurį jie, anot Fr. Mauriac, tartum priešą persekioja, pilni naikinančios neapykantos, tai gal tai yra filosofinio materializmo dvasinės žmogaus prigimties paneigimo vaisius? Juk žmogaus dvasingumas ypatingai reiškiiasi jo veidu ir išore. Jei, anot dr. J. Griniaus, ateizmas virsta antihumanizmu, tai ar kartais tasai ateizmas, atmetęs Dievą, ta pačia logika einant, naudodamasis meno priemonėmis, nesiekia sudarkyti ir Dievo panašumą žmoguje? Ar kartais nėra meno krypčių, kurios giminingos koncentracijos stovyklų kūrėjų dvasiai? Čia galvoje turima tai, kad šie paskutiniai, suniekinę žmogų, jį sunaikindavo. O gal kar-

tais kai kurios meno kryptys, ar tų krypčių atskiri atstovai, negalėdami sunaikinti žmogaus, bent stengiasi drobėje sunaikinti ir išniekinti jo paveikslą? O gal modernioji tapyba yra išraiška tos pasibaisėtinos šių laikų žmogaus vienatvės, apie kurią kalba egzistencializmas? Gal dėl to tapyba ir tampa abstrakti, kad kūrėjas, išgyvendamas savo vienatvę ir netekęs sąlyčio su apčiuopiama tikrove, jos visai nejaučia?

O pagaliau, gal būt, abstraktus menas yra bandymas pažvelgti į tas galias, tamsias ir mįslingas mūsų pašamonės gelmes, į kurias praėjusių laikų menininkai nedrįsdavo pažvelgti? O jei kai kurių rašytojų, pvz. Proust, Kafka ir kt., kūriniai, bandžiusieji literatūroje vaizduoti pašamonės tamsas, yra sunkiai suprantami, tai tuo labiau netenka stebėtis, jei abstraktaus meno kūriniai taip pat mus net piktina savo mįslingumu, nelogiškumu ir mums atrodančiu visišku turinio trūkumu.

Tačiau šiais klausimais ir abejonėmis čia jokių būdu nenorima paneigti modernaus meno. Be abejo, meno tikslai ir jo supratimas yra pasikeitę, ir to pasikeitimo mes dar pilnai nesuvokiame. Gal čia yra kalti ir patys menininkai, kurie per retai savo jausmus, savo mintis ir kūrybos pagrindus paaiškina plačiai visuomenei. Visiškai neabejojame, kad šalia tendencingo, iš žmogaus besityčiojančio meno yra ir didelių vertybių mūsų laikų mene. Šio atsargaus sprendimo imtis verčia ir susipažinimas su širdžiai artimiausia meno sritimi – poezija. Teko priėti išvadą, kad gali būti grožio perlų ir griežta prasme bemintėje poezijoje. Patyrimas rodo, kad yra labai gražių dalykų ir modernioje muzikoje, kartais net gražesnių negu klasikiniėje. Jei taip, tai

kodėl negali būti kartais grožio abstrakčiame, be turinio, paveiksle, kur grožio jausmą gali sukelti vien spalvų deriniai? Žinoma, žmogaus skonis bei grožio jausmas gali keistis ir tikrai keičiasi, bet tai vyksta labai pamažu. Todėl, kas žino, gal tai, kas mums šiandien gražu, rytoj kitiems atrodys negražu. Juk pagaliau skonio pasikeitimą žmogus išgyvena ir savo neilgo amžiaus eigoje.

Baigdamas svarstyti šį klausimą, noriu dar priminti šiandieninį jo aktualumą. Ši tema buvo pasirinkta todėl, kad esame tremtyje, o kiekviena tremtis, nors būtų ir patogiausiose gyvenimo sąlygose, yra tam tikras baurumas. Tokioje padėtyje ypatingai ilgimasi grožio, nors kartais ir nesąmoningai. Dauguma mūsų tremtinių gyvena tame krašte, kur šalia patogumų, medžiaginės gerovės ir laisvės kaip tik toji laisvė įvairių griaunančių veiksnių yra panaudojama vertybių griovimui. Viena tokių griaunamųjų vertybių yra grožis. Užtenka tik susipažinti su televizijų programomis, kad įsitikintum, kaip čia grožis yra išjuokiamas, juokdarius rūbais apvelkamas ir suniekinamas. Nenuostabu, kad čia kasdieniniame žmonių gyvenime, jų apsirėdyme, jų gyvenamoje aplinkoje yra tiek daug baurumo. Patogumams, t. y. medžiaginei kategorijai, čia yra užleidžiama pirmoji vieta. O juk charakteringiausias kultūringumo pasireiškimas – tai meilė grožiui. Svarbiausia barbaro žymė – tai grožio niekinimas ir naikinimas. Nenuostabu, kad stebint naujas nuotaikas ir pasireiškimus, ypač jaunimo pasaulyje, negali nesiskverbti pašamonės mintis: barbaras artėja! Nenuostabu, kad liūdna nuotaika gali pradėti skverbti sielon, klausdama, ar

skaičius tų, kurie ilgisi grožio, juo žavisi ir jo ieško, pasaulyje pasibaisėtinau nemažėja. Ar grožio kiekis nenyksta ir ar pasaulis vis netampa biauresnis – tasai gyvenimas be grožio, tasai "užgesęs laužas be liepsnos" (Nykaniliūnas)?

O kagi reiškia tas mįslingas šv. Povilo posakis, kad "visas sutvėrimas vaitoja ir kenčia skausmus iki šiolei" (Rom. 8, 22) ir laukia išvadavimo? Ar

tasai vaitojimas ir skausmas nėra gimtosios nuodėmės pasekmė? Jis tam tikru biauromu šešėliu užgulė visą gyvąjį ir negyvąjį, bet neprotingąjį pasaulį!

Ar mūsų uždavinys ir pareiga tos tvarinijos atžvilgiu nėra ją, kiek galima, dvasiai palenkti, į grožio kategoriją pakelti ir jos vaitojimus bei skausmus nutildyti? Kitaip sakant, žmogaus kūrybingumas turi reikštis ir grožio kūryba.

ŽMOGAUS DVASIA MODERNIOSIOS PSICHOLOGIJOS ŠVIESOJE

VYTAUTAS J. BIELIAUSKAS,
Xavier Universiteto Profesorius

"Žmogiškasis kilnumas yra teigiamas dalykas, ir norėti jį išsaugoti yra prasminga. Bet mokslas jo neišsaugos. Žmogiškasis kilnumas yra savybė, esanti šalia mokslo. Ši savybė reiškia, kad jos savininkas yra laisvas".

(Edwin G. Boring. When is human behavior predetermined.. The scientific monthly, 1957, 189-196)

Dvasia, siela, protas, laisvė, valia tai yra sąvokos, kurios retai tėra mokslininkų minimos šiame kontinente. Nuo to laiko, kai Watson, skelbdamas savo behavioristines tezes, pareikalavo pašalinti iš žodyno visas protines sąvokas, dvasia ir visa, kas yra dvasiška, buvo pašalinta iš Amerikos psichologijos žodyno. Taigi, šiandien kalbėti apie dvasią amerikiečių psichologų aplinkoje būtų gana neįprastas da-

lykas, nors tai gal nebūtų taip smerktina, kaip buvo prieš 20 metų. Nuo behaviorizmo klestėjimo pradžios iki dabar daug kas pasikeitė, ir šiandien gal būtų galima rizikuoti kalbėti arba rašyti šios rūšies tema, žinoma, su sąlyga, kad autorius būtų užtenkamai stiprus autoritetas ir kad ši tema nesužlugdytų jo profesinės reputacijos. Bet kiekvienu atveju dar ir šiandien rašyti apie dvasią tam, kuris nėra nei labai svarus autoritetas, nei nenorįs priklausyti parapsichologijos kryptčiai, yra rizikingas dalykas. Bet kartais šios rūšies rizika yra reikalinga, o gal net būtina, norint mokslinėje srityje pažangos ir norint savo kolegas priversti pagalvoti.

Gal kai kurios šiame rašinyje pateiktos pastabos nebūtų svarbios, jeigu mes nieko nežinotume apie šį kraštą ir jo psichologus. Tačiau prisimindami,

kad čia gyvename jau virš dešimt metų, mes būtinai turėjome būti paliesti šio krašto kultūros, tad dalykus stengsimės vertinti, ne išjungdami, bet specialiai įjungdami Amerikos psichologus, kaip moderniosios psichologijos atstovus. Toks elgesys bus objektyvus, nes iš tikrųjų psichologijos tyrinėjimai ir teorijos buvo ir yra ypatingai dabar daugiausia formuluojami Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

Dvasia, siela, mokslas ir protas

Pirmą negu pradėsime nuodugniau gvildinti šio straipsnio temą ir studijuoti žmogaus dvasios bruožus moderniosios psichologijos šviesoje, turime nustatyti dvasios sąvokos apibrėžimą, tuo būdu nustatydami ir temos apimtį. Kun. dr. A. Baltinis "Lietuvių Enciklopedijoje" (V, 283) taip apibrėžia dvasią: "Dvasia yra nemedžiaginė, vieniša būtybė, savimi besilaikanti ir pati save apsprendžianti, suvokianti ir kurianti dvasines vertybes. Jos nemedžiagiškumas išskiria kiekvieną priklausomybę nuo medžiagos tiek savo esme, tiek veikimu". Pagal šį apibrėžimą dvasia yra atskira būtybė, nieko bendra neturinti su medžiaga ir tuo pat ji negali būti nei tyrinėjama, nei studijuojama, naudojant empirinius – mokslinius metodus. Taigi, taip supras ta dvasia yra ne psichologijos, bet filosofijos ar teologijos objektas (Autorius čia, matyt, turi galvoje tik *eksperimentinę* psichologiją; *racionalinę* psichologiją, kurios uždavinys yra *protu* įrodyti sielos buvimą ir jos ypatybes, priklauso filosofijai. Red.). Bet, kaip dr. Baltinis pats pastebi savo straipsnio pabaigoje, dvasia gali būti laikoma "kriščiioniškoje sampratoje dvasinė žmogaus siela". Bet siela jau negali būti laikoma dvasia, nes siela yra žmogaus egzistencijos principas, ir ji

neegzistuoja viena tol, kol žmogus yra gyvas. Tačiau ji yra labai intymiai susijusi su medžiaga, tai yra kūnu. Ir šis ryšys yra ne vien tik netiesioginis, kaip dr. Baltinis tvirtina, ir su kuo mes nesutinkame, bet ir esminis: ten, kur tas ryšys nutrūksta, žmogiškoji būtybė yra sunaikinama. Tuo būdu žmoguje dvasinis elementas turi būti svarstomas ne kaip kažkas esąs šalia žmogaus, kažkas nepriklausęs nuo jo kūno, bet kaip žmogaus dalis. Tuo būdu pagal šitą galvojimą žmogus jau yra dalinai medžiaga, dalinai dvasia. Žmogaus medžiaginiu kūnu gali atspindėti ir jo dvasia.

Jeigu sutinkame su šitokiu protavimu, tai mūsų padėtis žymiai pagerėja. O pagerėja dėl to, kad mes galime prileisti galimybę, jog dvasinės žmogaus apraiškos priklauso nuo medžiagos ir todėl jos gali būti studijuojamos bei stebimos, naudojant empirinius – mokslinius metodus. Padėtis taip pat pagerėja ir dėl to, kad žmogaus dvasios sąvoką mes, atrodo, gana teisėtai galime laikyti sinonimine su žmogaus sielos sąvoka. O siela, jau net filologiniu žvilgsniu, reiškia intymesnę ryšį su kūnu, gyvybe, išsivystymu, išsitobulinimu ir tobulėjimu. Nors griežtai filosofškai imant, toks absoliutus žmogaus dvasios ir sielos sulyginimas nėra visiškai tikslus, bet praktiškai jis nėra kenksmingas ir yra užtinkamas taip pat kitose kalbose, pvz. vokiečių ir prancūzų. Prancūziškas žodis "spiritualité", kalbant apie žmogų, nereiškia pirmoje eilėje jo nemedžiagiškumo, bet reiškia jo humaniškumą, pilną žmogiškumą (plg. Nuttin ir Jolivet). Vokiečių "Geist" arba "Geistigkeit", naudojant sąryšyje su žmogumi, reiškia jo aukštesnių kūrybinių galių pasireikimą, o ne sudvasėjimą. Manau, kad panašiai galime sakyti ir lietuvių kal-

boję: žmogaus dvasia pasireiškia jo aukštesnių sugebėjimų realizavime, ypač galvojime, valios veiksmuose ir kūryboje.

Šitaip suprantant žmogaus dvasią ir jos apraiškas, atrodo, neturėtų susidaryti sunkumų tarp mokslo ir filosofijos bei teologijos. Taip yra ir taip buvo nuo senų laikų kontinentalinėje Europoje, ypač vokiečių ir prancūzų kultūrų orbitose. Bet visai kitaip yra su tais kraštais, kurie buvo ir yra anglosaksų įtakoje ir kurie vartoja anglų kalbą. Tur būt, anglų empiristų įtakoje buvo padarytas anglų kalboje griežtas skirtumas tarp mokslo, kuris remiasi tik empiriniais tyrinėjimais, ir tarp filosofijos bei literatūros, kurios gali remtis galvojimu, spekuliacijomis ir samprotavimais, nepagrįstais apčiuopiamais įrodymais. Anglų kalboje mokslo sąvoka yra labai ribota, siaura ir griežta. Mokslas pasireiškia tik natūralių fenomenų tyrinėjimais ir turi naudoti fizinių bei fiziologinių mokslų metodus. Šis anglų kalbos mokslo sąvokos aptarimas yra ypač įdomus užakcentuojamas J. A. Valstybėse. Tuo būdu mokslo sąvoka, kaip H. E. English pažymi, čia yra daug siauresnė negu Europos kontinente (Diet, of Psychological and Psychoanalytical Terms, 479-480 p.). Tad visai nereikia stebėtis, kad toks sąvokų pakeitimas čia atneša įvairių sunkumų, kurių neturi tie, kurie turėjo laimę studijuoti Europos aukštosiose mokyklose. Gal būt, jiems tik teko ar teks savo sąvokas permažyti ir prie čia esančių prisitaikyti, nes kalbos pakeisti juk negalime, bet esminiai pagrindai liks tie patys.

Mokslas, būdamas tik empiriniais metodais surinktų žinių sistema, neturi nei teisės, nei pareigos domėtis tuo, ko negalima patikrinti empiriniais me-

today. Taigi, būdami logiški, šie mokslininkai turi sakyti, kad filosofija yra ne mokslas, kad teologija yra emocionalizmas, o literatūra yra poezija. Mokslas studijuoja žmogų ir juo domisi, bet tik tiek, kiek žmogaus galios ir funkcijos yra galimos išmatuoti. Dalykai, kurių negalima patikrinti empiriniais metodais, nors jie ir būtų, žmogaus pergyvenami, yra atmetami, kaip neverti mokslo dėmesio. Taigi, dvasia, dvasiškas, siela, valia, protas, laisvė ir kitos panašios sąvokos turėtų būti atmetos. Tai yra gana logiška išvada griežtoje, nors ir siauroje, empirinių mokslų logikoje.

Nors šios pastabos gal ir yra kiek ankstyvos mūsų temos nagrinėjime, bet jos yra būtinos aiškesniam dalykų supratimui. Svarstydami žmogaus dvasią moderniosios psichologijos supratime, turime atsiminti, kad psichologija save laiko mokslu. Amerikoje tai reiškia, kad ji save laiko empiriniu mokslu. Bet ką bendra gali turėti empirinis mokslas su mūsų tema? Pamėginkime arčiau į tai pažiūrėti. Pamėginkime tai blaiviai ir objektyviai suprasti bei įvertinti ir tik po to duoti sprendimą.

Žmogaus dvasia amerikietiškosios psichologijos šviesoje

Ruošdamas šį rašinį, autorius nutarė padaryti mažutę eksperimentinę studiją, kuri pilnai tinka psichologijai — empiriniam mokslui. Buvo peržiūrėtos visos psichologijos knygos, kurios yra vartojamos, kaip vadovėliai, universitetuose ir kurios buvo išleistos paskutinį dešimtmetį. Buvo peržiūrėta septyniolika vadovėlių iš bendrosios psichologijos, norint nustatyti, ar juose yra vartojamos dvasios ir sielos sąvokos jų dalykų registre. Rezultatas buvo toks, kad tik viename jų yra pa-

Ir gyvenimo rintis yra suprantamesnė, kai į ją žiūrima drauge ...

Šis "L.L." numeris yra iliustruotas A. Kezio, S. J. nuotraukomis, tema "Draugystė".

minėta sielos sąvoka (Kretch and Kretchfield, *Elements of Psychology*, 1958). Nė viename vadovėlyje nėra vartojama dvasios sąvoka. Tiesa, šie vadovėliai yra rašyti nekatalikų autorių, bet jie yra labai plačiai vartojami beveik visuose nekatalikiškuose ir net kai kuriuose katalikiškuose universitetuose. Tai yra gana būdingas faktas. Manau, kad mano statistikos dar sustiprėtų, jeigu patikrintume daugiau psichologinių knygų, rašytų Amerikoje. Tai yra labai keista, kad net sielos sąvoka yra išleidžiama iš vadovėlių, kurie duoda psichologijos apibrėžimą (Psichologija etimologiškai reiškia *sielos mokslą, mokslą apie sielą*. Red.). Atrodo, kad ne vienas šių autorių gana nepatogiai jaučiasi, vartodamas net psichologijos terminą, nes graikiškas žodis *psyche* reiškia sielą. Tad visai nenuostabu, kad kai kurie autoriai šiandien mėgina psichologiją perkrikš-

tyti į *elgsenos mokslą* (science of behavior), nors, kaip E. P. Johnson pastebi, šitie užsimojimai nėra sėkmingi, nes jie neturi rimto pagrindo.

Nežiūrint visa to, vis dėlto ši mažutė studija parodė, kad tiesioginiu keliu sužinoti, koks yra žmogaus dvasios veidas moderniosios Amerikos psichologijos šviesoje, yra neįmanoma. Bet tada kyla klausimas, kaip tai gali būti įmanoma, kad žmonės, studijuodami psichines apraiškas, išvengtų bet kokios informacijos apie tų apraiškų šaltinį? Logiškai galvojant, tai yra neįmanoma. Dėl to mums tenka mėginti šį klausimą tyrinėti netiesioginiu būdu. Mūsų hipotezė šiuo atveju bus tokia: jeigu yra neįmanoma išvengti gauti bent kiek informacijų apie sielą ir dvasią, studijuojant žmogaus psichinius bei dvasinius vyksmus, tai to negalėjo išvengti nė Amerikos psichologai. Reiškia, kad jie turi turėti

šiek tiek mokslinių kontaktų su sielos ir dvasios sąvokomis, bet šių sąvokų jie nevartoja, nes jų vietoje vartoja kitas sąvokas. Jeigu tai būtų tiesa, tai dabar kyla klausimas, kokios yra tos jų vartojamos sąvokos ir ką jos reiškia.

Tad stenkimės susipažinti su kai kuriomis moderniosios psichologijos sąvokomis Amerikoje ir pažvelkime, kas po jomis slepiasi. Savaiame suprantama, kad šio straipsnio dėmai neleis perstudijuoti visų sąvokų, kurios tiktų mūsų temai, todėl pasirinksiu tik kai kurias svarbesnias. Mūsų nuomone, ypač šios sąvokos yra vertos dėmesio: aš *pats* (angl. self), *intelektualinės funkcijos*, *motyvacija*, *vertė*, *laisvė*, *asmenybė*.

Aš *pats* — individas arba asmuo, kuris skiriasi nuo kitų ir kuris žino, kad jis egzistuoja. Jis neturi žmoguje jokios lokalizacijos ir yra neapčiuopiamas; jis yra vienijantis faktorius, kuris organizuoja ir tvarko visas psichines funkcijas.

Intelektualinės funkcijos tai yra psichiniai vyksmai, kurie apima galvą, protavimą, kūrimą ir sugebėjimą bendrauti su kitais žmonėmis. Jeigu dabar paklausime, kas yra šių intelektualinių funkcijų šaltinis, tai modernusis psichologas atsakys, kad tai yra žmogus. O jei paklausime, ar tai yra kokia nors speciali žmogaus dalis, tai behavioristas ir mechanistas atsakys — smegenys; materialistas sakys — nervų sistema. Bet jeigu toliau jų klausime, kuri tai yra smegenų ar nervų sistemos dalis, kai paklausime, kodėl toji kūno dalis yra vertesnė už kitas, be kurių ji negali gyventi, tai atsakymas vėl bus tas pats: visas žmogus dalyvauja intelektualinėse funkcijose.

Ar mes galime intelektualines funk-

cijas matuoti? Mes galime matuoti inteligenciją, bet ne intelektualines funkcijas savyje. Intelektualinės funkcijos yra neapčiuopiamos, apie jas ką nors gali pranešti tik kalba. Bet kalba susideda iš simbolių, o simboliai yra tikrovės abstrakcijos. Taip modernusis eksperimentinis psichologas šiandien Amerikoje sutinka, kad žmogus gali sudaryti sąvokas, ir jis eksperimentiniu būdu gali patvirtinti Aristotelio teoriją apie sąvokų formavimą. Jis tik tiksliai nežino, ar žiurkė taip pat neturi tų pačių sąvokų, nes žiurkė jam to dar nepasakė. Abstrakcijos sąvokos, kurių eksperimentiniu būdu negalima patikrinti, yra priimtinos, nes jos priklauso prie bendravimų (komunikacijų) kategorijos, o nuo 1954 metų bendravimas žodžiais ir sąvokomis jau priskiriamas prie elgsenos (behavior).

Motyvacija. Žmogus, kaip ir kiekvienas organizmas, turi norų bei geismų, kurie jį verčia vienaip ar kitaip elgtis. Dauguma tų geismų yra fiziologiniai, bet yra ir socialinių. Pvz. alkis yra fiziologinis geismas, o noras būti saugiam yra socialinis motyvas. Šie motyvai nusprendžia žmogaus elgseną. Bet ne taip seniai stipriausias motyvacijos specialistas Maslow įvedė du naujus motyvus: pažinimo ir estetikos. Kas jie yra ir kaip jie veikia, jis šiandien dar nėra tikras. Bet atrodo, kad jis juos laiko gana abstrakčiais ir empiriškai sunkiai patikrinamais, bet, be abejo, esančiais. Tai yra norai, susiję su žinojimu ir su vertės išvelgimu.

Vertė — tai, kas man yra prasminga. O prasminga yra tai, kas vertinga, kas turi savo pavidalą (Gestalt). Gestaltistai eksperimentiniu keliu įrodė, kad kiekvienas daiktas pažįstančiam subjektui turi daugiau reikšmės negu tik suvokimas (percepcija) ar paveiks-

las. Tai yra teisinga, kalbant ne tik apie abstraktesnius dalykus ar asmenis, bet net ir apie konkrečią realybę. Daiktai neegzistuoja kaip objektai, bet kaip didesnės ar mažesnės vertybės. Prie vertybės visuomet priklauso kažkas, kas yra abstraktu. Yra įvairių rūšių vertybių: vienos jų daugiau priklauso materialiniam, o kitos intelektualiniam pasauliui. Iš tikrųjų vertybių idėja buvo įvesta į psichologiją vokiečių, ypač Eduard Spranger ir Kurt Lewin, o Amerikoje už tai jau nuo 1937 metų kovoja Gordon Allport, kurio užsispyrimas jau privertė priimti vertybių sąvoką, kaip būtinybę psichologijoje.

Laisvė. Paskutiniu metu teko skaičiuoti eilę straipsnių, parašytų žymių Amerikos psichologų, nagrinėjančių žmogaus elgsenos laisvę ir kontrolę. Empirinis mokslas laisvės sąvokos nemėgsta, nes mokslas studijuoja dėsnius ir įstatymus, o laisvė dėsnius išmuša iš vėžių. Dėl to psichologai yra linkę labiau pabrėžti determinizmą negu laisvę, pvz. Skinner, Freud. Bet laisvės sąvoka yra šalia mokslo ribų, kaip teisingai pastebi Harvardo universiteto profesorius E. Boring, kurio žodžius citavome šio straipsnio pradžioje.

Laisvės sąvoka yra labai giliai įleidusi šaknis. Ji ypač yra populiari tarp psichoterapistų, kurie be šios sąvokos negalėtų praktikuoti. Bet laisvė reiškia vieną ypatingą laisvę — laisvę pasirinkti. Neseniai dėmesį atkreipė naujas psichologijos vadovėlis, parašytas Kretch ir Kretchfield, kuris pirmą kartą skiria apie penktadalį puslapio nagrinėti valios sąvokai. Jo valios apibrėžimas yra toks: valia — tai sugebėjimas pasirinkti ir pradėti laisvus veiksmus (*ability to make choices and to initiate voluntary actions*). Manome,

kad scholastinis filosofas neturėtų daug ko pridėti prie šio apibrėžimo. Žinoma, gal blogiausias dalykas yra tas, kad anglų kalboje *will* nereiškia tą patį, kaip mūsų *valia* ar lotynų *voluntas*. Mūsų nuomone, pats sunkumas glūdi kalbos struktūroje. Šis faktas, kaip matėme, jau net eksperimentistų yra cituojamas. Nėra abejonės, kad psichoterapeutai vėl čia jaučiasi daug drąsesni. Daugelis psichoterapijos mokyklų valios sąvokos niekad nėra išmetę iš savo žodyno, nors, žinoma, visi yra išmetę valios jėgos sąvoką, kurią pirmas paneigė ne kas kitas, o jėzuitas Lindworsky. Bet valios jėga yra materialistinė sąvoka, kuri dalykus tik aptamsina, o valios sąvoka priklauso aukštesnei plotmei, nes jos veiksmi priklauso intelektualinei asmenybės daliai.

Asmenybė yra, tur būt, populiariausia moderniosios psichologijos sąvoka, kuri Amerikos psichologijon buvo įvesta Gordon Allport ir kuri dabartiniu metu yra priimta, kaip viena pagrindinių psichologijos sąvokų. Asmenybė yra psichologinė sąvoka, ji yra aprašomoji sąvoka. Asmenybė yra suprantama, kaip individo visuotinis pasireiškimas kitiems. Asmenybė reiškia nuolatinę plėtotę; ji niekad nėra užbaigta; mūsų asmenybė vystosi tol, kol mes gyvename. Asmenybė reiškia kiekvieno asmenišką istoriją. Asmenybė yra rezultatas, kurio žmogus pasiekia auklėdamasis, bendradarbiaudamas su savo aplinka, ypač su kitais žmonėmis, ir gyvendamas savo gyvenimą, kaip istorinė būtybė. Tiesa, ši asmenybės sąvoka yra paties šio straipsnio autoriaus ir ji gal šiek tiek išduoda jo europietišką praeitį, bet vis dėlto tikrumoje ji yra tartum visų kitų apibrėžimų santrauka.

(*Bus daugiau*)

AUGELIO dėmesį atkreipė faktas, apie kurį rašė spauda, kai neseniai nusizudė jaunas vyras, vienintelis paveldėtojas milijoninių turtų, iššokdamas pro langą. Tai dar vienas liudijimas, kad materialinės gėrybės neatneša pilnos laimės. Tam tikras jų minimumas yra būtinas, tačiau sutiktų skaudų nusivylimą tas, kuris tik joms pašvęstų gyvenimą.

Giliai Įstrigo atmintin dar studijų metu skaityta knyga, vardu "Tikrojo gyvenimo ilgesys", kurioje įvairiomis ištraukomis iš poetų, rašytojų bei filosofų veikalų atvaizduojama, kaip visi cituojieji asmenys ilgisi gilesnės gyvenimo prasmės ir veržiasi išsivaduoti iš pilkos kasdienybės.

Šitokio ilgesio liudijimą užtinkame paskutiniu metu pasirodžiusiame veikalė "We Believe in Prayer". Medicinos daktaras Howard A. Rusk, "New York Times" redaktoriaus pavaduotojas, šiame veikalė rašo apie religiją, atskleidžiančią kentėjimų prasmę. Kalbėdamas prilyginimu, jis sako, kad didieji keramikos kūriniai neatsiranda, molį padėjus saulėje. Reikia tuos kūrinčius iškepinti labai kaitrioje krosnyje. "Tame deginimo procese kai kurie kūriniai sudūžta, kaip sudūžta kai kurių neturinčių tikėjimo žmonių gyvenimas. Tačiau tie, kurie įstengia pakelti karštį, iš molio yra perdirbami į porcelianą ir toki pasilieka visada.

Panašiai yra ir su sergančiais, kenčiančiais bei invalidais. Tie, kurie gydytojų sugebėjimų ir savo pastangų bei ryžto dėka nugali ligą ir nelaimę.

įsigyja tokias dvasines gelmes, kurias mums būtų sunku išmatuoti. Jie savo kentėjimo dienų niekais nepraleido. Štai dėl ko yra didelė privilegija patarnauti tiems, kurie pereina per tokią grūdinančią ugnį. Jie yra tokiam artume prie Dievo, kad vargu kuris mūsų, vadinamų normaliais žmonėmis, tai kada nors būtų išgyvenęs".

Čia gydytojas cituoja vieno nežinomo Amerikos kario maldą. Kai ji kartą buvo paskaityta ligoniams, vienas jų tarė kitiems: "Tas žmogus kalba apie mus. Tai mūsų tikėjimas!" Ir toji malda buvo pavadinta "Tikiu to, kuris yra kentėjęs". Štai kai kurie tos maldos žodžiai: "Prašiau Dievą stiprybės, kad daug ką galėčiau nuveikti, tačiau buvau padarytas silpnu, kad galėčiau nuolankiai būti klusnus... Prašiau sveikatos, kad galėčiau atlikti didelius darbus, o man buvo duota liga, kad galėčiau atlikti geresnius darbus... Prašiau turtų, kad būčiau laimingas, o man buvo skirtas neturtas, kad galėčiau būti išmintingas... Prašiau galybės ir įtakos, kad būčiau žmonių giriamas, o tapau silpnu, kad jausčiau Dievo reikalingumą... Prašiau visokių dalykų, kad galėčiau džiaugtis gyvenimu, o gavau gyvenimą, kad galėčiau džiaugtis visokiais dalykais... Aš negavau nieko, ko prašiau, bet buvau apdovanotas viskuo, ko laukiau... Visai nepaisant manęs, mano neištartos maldos buvo išklaudytos, ir aš esu labiausiai palaimintas tarp visų žmonių".

Visuomenininke Nora Lynch Kearns savo religiniame mąstyme džiaugiasi,

kad kelias į Dievybę yra visiems labai atviras. Ji rašo: "Man nuostabiausias maldos stebuklas yra tas, kad ji kiekvienu momentu kiekvienam yra prieinama. Malda nėra skirta tik privileijuotai grupei ar išrinktai rasei. Maldai nereikia specialios vietos, specialaus laiko ir gilaus proto, nereikia net specialių žodžių, nes malda išplaukia iš širdies".

Advokatas Charles E. Dunbar jaučia taip nuoširdų ryšį su Dievybe, kad gali pasakyti: "Mano supratimu, nėra didesnės ir gilesnės paguodos, malonumo ir įkvėpimo gyvenime, kaip galimumas turėti tiesioginį kontaktą su Visagaliu, intymiai kalbėtis su Išganytoju, Jam giliame nuolankume bei nevertumo jausmo dvasioje išpasakoti daugelį savo didžiųjų nusikaltimų, tarp jų ir tas sielą žudančias abejingumo ir savimeilės nuodėmes, o tuo pačiu metu ir iškilmingai bei rimtai prašyti pagalbos, paramos ir įkvėpimo nesavimeiliškam, krikščioniškuoju pasišventimu spindinčiam gyvenimui".

J.A.V. laivyno admirasolas Chester W. Nimitz ryškiai išpažįsta: "Jūrininkai, kurių gyvybėms nuolat graso gamtos jėgos, suvokia, kaip jie yra nereikšmingi prieš Dievą, ir jie nuolat kreipiasi į Visagalį, ieškodami įkvėpimo ir vadovybės".

Rašytoja Kathleen Norris nesivaržo raštu išpažinti: "Savo gyvenimą aš pagrindžiu malda. Šimtus kartų dienoje mano mintys skrieja prie To, kuris taip paveikė pasaulį, kuris mums davė krikščionio ir krikščionybės vardus... Laikytis maldos dviejų kruvinų karų metu buvo sunku. Bet net ir tamsiausiais abejonių ir išsisėmimo momentais šviesa man atėjo maldos metu". Ji sako, kad mūsų kreipimasis į Visagalį gali susilaukti atsakymo visai netikėtu būdu, atsakymas gali atei-

ti net tada, kai net prašytojas yra tai užmiršęs. Tik pajuntama, kad "nepakenčiamas dalykas pranyksta, tai, kas nepakenčiama, pasidaro brangu ir teisinga, širdies suspaudimas virsta paguoda".

Paskutiniame pasauliniame kare pasižymėjęs generolas W. G. Wyman, fronto kautynėse stebėjęs karius, dabar rašo: "Paskutinio didžiojo karo metu mūsų kariai, išblaškyti po visą pasaulį, jautė vis didesnę priklausomumą nuo Dieviškojo gyvybės Autoriaus". Toliau generolas pasakoja, kaip jis pats Afrikoje, Italijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje ir Austrijoje apkasuose ieškojo Dangaus palaimos, kartodamas psalmių maldas. "Po dienos įtempimo, ar naktį praleidus karo lauke, ar keliaujant kautynių srityje, įtempimas būdavo toks didelis, kad pasijusdavau visiškai išsisėmęs. Tačiau, jaučiant Dievo artumą, su kuriuo galima bendrauti ir iš kurio galima susilaukti paguodos, ateidavo suramini-mas ir naujos jėgos drauge su jausmu – tebūnie Tavo valia!"

Istorikas dr. A. Johnson primena, kad žmogus yra savo pasisekimo ar sužlugimo architektas. Žmogaus gyvenime ir dvasiniai ir medžiaginiai dalykai turi būti savo vietose. Štai jo žodžiai: "Medžiaginiai dalykai yra ištempiami iki kraštutinumo, ir mes esame taip labai užimti, žmogų ruošdami žemės pilietybei, kad net pamirštame jo dvasinę prigimtį. Užmirštame, kad žmogus turi sielą, kuri yra reikalinga maitinimo ir dėmesio. Mes užmirštame aukštesniąsias gyvenimo vertybes, kurios mūsų išsilaikymui yra daug svarbesnės negu bombos ir kiti mirtini ginklai. Komunizmas su sau giminin-gais izmais yra pagimdytas tų materialistinių tendencijų, kurios viešpatuoja šių dienų pasaulyje".

DAŽNAS žmogus, laikas nuo laiko lankydamasis Niujorke, jei jo interesai nesiriboja vien draugų ir pažįstamų pamatymu, jaučia gyvą norą apsilankyti teatre arba, tiksliau sakant, teatruose. Taip jau yra, kad visi pagrindiniai sceniniai veikalai, po bandomųjų spektaklių Bostone, New Haven'e arba Filadelfijoje, grįžta į Niujorką ir tik po šio pripažinimo tampa pilnateisiais teatro repertuaro nariai visoje Amerikoje. Niujorko teatrų ir repertuaro įvairumas yra tikrai didelis. Tematika apima beveik visas gyvenimo sritis. Gausiose aktorių eilėse matome daug garsių vardų. Sceninis apipavidalinimas ir technikiniai afektai yra pirmos rūšies. Teatrinė tradicija turi stiprias ir galias šaknis. Vaidyba paprastai būna ne tik gera, bet išpūdin-

Šį savo teigimą jis stengiasi paremti istoriniais faktais, aiškindamas: "Kodėl žydai, kaip tauta, išliko nesuskaitomas kartas, nepaisant persekiojimų, pogromų ir bandymų juos visiškai išnaikinti nuo pat faraonų laikų iki mūsų dienų? Manau, kad visi sutiksime, jog tai įvyko jų dvasinio paveldėjimo ir religinio pastovumo dėka. Jokie sputnikai ir jokios atominės bombos šios tautos nesaugojo nuo sunaikinimo".

Pagalvoję apie šių žymių žmonių pareiškimus, galime pilnai pritarti ir kartoti moderniojo gamtos mokslų atstovo Lecomte de Nouy žodžius: "Niekur kitur žmonija neras išsigelbėjimo, tik religijoje, krikščioniškoje religijoje, kuri eis drauge su mokslo pažanga".

ga. Labai galimas dalykas, kad greičiausiai kiekvienas turistai, pamatęs keletą ar kelioliką teatrinių spektaklių Niujorke, grįš namo susižavėjęs. Ir, žinoma, tas susižavėjimas turės rimtą pagrindą, kol mes pasiliksime grynai sceninio meno plotmėje ir neanalizuosime tų veiksmų ir elementų, kurie ir meno srityje turi išpildyti tam tikrus reikalavimus, turi išspręsti tam tikras problemas, turi atsakyti į tam tikrus klausimus. O šie reikalavimai, problemos ir klausimai kaip tik tampa surišti su pilnutinio žmogaus sąvoka, kurią mes bandome išreikšti trimis matavimais, nes mums atrodo, kad žmogiškosios buities likimas siekia toliau negu instinktas, negu apčiuopiama tikrovė, negu kapinių duobė ir mirtingas atminimas. Todėl ir menai statomi reikalavimai laukia, kad trijų matavimų žmogus prabilėtų į trijų matavimų buitį. Todėl ir vaizduojamosios problemos turėtų, jei neapimti, tai bent neišjungti trečiojo matavimo ir su juo surištų išvadų. Todėl ir žmogui statomieji pasaulėžiūriniai klausimai neturėtų vengti paliesti tas tikrovės, kurios siekia toliau negu pojūčių pasaulis ir laboratorinė bei klinikinė patirtis. Kyla klausimas, kodėl sceninis menas apsiriboja daugumoje dviem matavimais, kodėl dramaturgai labai dažnai pasirenka charakterius, kurie pasirenka Žemę ir atmeta Antgamtę. Kyla klausimas, kodėl garsusis britų autorius Somerset Maugham, paklaustas, kodėl jo vaizduojamos moterys dažniausiai priklauso ribotos, o kartais net žemos doros pasauliui, atsako: "Dora moteris nėra įdomi".

Atsakymas galėtų būti gana paprastas. Britų rašytojas S. C. Lewis sako, kad rašyti yra žymiai lengviau apie tą pasaulį, kurį mes gerai pažįstame, negu apie tikrovės, kurios mums visiškai tolimos, svetimos, nesuprantamos, o kartais net neišsivaizduojamos. Mūsų dauguma geriau pažįsta blogį negu gėrį, kadangi mūsų patirtyje yra daugiau blogio negu gėrio. Populiariai išsireiškus, daugiau nuodėmės negu dorybės. Kadangi nuodėmė mums geriau pažįstama negu dorybė, mes patyrimo ir vaizduotės pagalba galime keliauti gana toli. Galime gana vaizdingai, gana įdomiai ir net įtikinančiai atkurti blogį konkrečiomis formomis, galime savo nuodėmingą praeitį atiduoti vaizduojamam charakteriui, nes visa šita yra mums gerai žinomas pasaulis. Čia mes jaučiamės savoje žemėje.

Deja, dalykas pasunkėja, aiškina rašytojas Lewis, kada mums tenka skirtingas uždavinys, būtent, vaizduoti gėrio pasaulį. Čia mūsų patirtis ribota, nes praktiškasis gėris mūsų gyvenime yra ribotas. Tai tinka natūraliam gėriui, o ypač antgamtiniam gėriui. Vaizduoti šį sunkiai prieinamą pasaulį talento neužtenka. Reikia patirties. Pirmoje eilėje asmenišką patirties. Bernanos savo meistriškoje knygoje, vardu "Kaimo Klebono Dienoraštis", bando vaizduoti aukštesnio gėrio pasaulį. Bet ir jo atvejuje neatsakytas klausimas, ar šis gėrio vaizdavimas buvo įkvėpto, gerai informuoto talento atvejis, ar asmeninės patirties padarinys. Senas dėsnis, kad niekas negali duoti, ko jis pats neturi, ypač čia galioja svariu stiprumu.

Ši tendencija — apsiriboti dviem matavimais — nėra tipinga vien tik teatrui, — ją randame ir literatūroje, ir

vaizdiniame mene, ir garso meno pasaulyje.

Kiekvieną savaitę grožinės literatūros baruose pasirodo naujų knygų. Yra išimčių, bet, tur būt, nesuklysimė pasakę, kad didžioji autorių dauguma vaizduoja pasaulį, kuris esmėje remiasi dviem matavimais ir kartais net gana radikaliai atmeta trečiąjį matavimą: atgamtinę būtį savyje ir jos apraiškas žmoguje.

Kai kas galėtų pasiūlyti klausimą, būtent, kodėl rašytojas turėtų kratytis trečiuoju matavimu žmogaus asmenyje, jo prigimties sudėtyje ir pagrindinių gyvenimo problemų sprendime. Ar nebūtų logiška galvoti, kad trečiasis matavimas, vadinasi, dvasios pasaulis — su savo mįslingu paslaptinumu, ypatingu skirtingumu, su savo atgamtine dinamika, transcendentinės malonės jėga ir Žemę prašokančiu problematiškumu, su apokaliptine žmogaus istorija ir su Dievo įsikūnijimu žmoguje — turėtų rašančiam kūrėjui atverti naują erdvę, neribotas galimybes. Pripažinus žmogaus prigimties sudėčiai trečiąjį matavimą, žmogaus gyvenimas, vertybės ir ideologija, misija, planai ir problemos pasirodo naujame dydyje ir maste, nes trečiojo matavimo, įvedimas į žmogaus pasaulį sukuria perspektyvą. Du matavimai perspektyvos neturi. O juk perspektyva, atrodo, yra saugus kelias į pilnąjį ir objektyvųjį pažinimą.

Galimas dalykas, kad rašytojui, ieškančiam įdomių, neįprastų, originalių charakterių, peršasi mintis, kad tokių tipų greitai nerasi normalių ir vidutinės doros žmonių tarpe. Tenka rinktis tarp nusidėjėlių ir šventųjų. Nereikia ilgai įrodinėti, kurių daugiau. Su liūdesiu pripažįstame, kad šventasis — retas Žemės svečias. Sustojus ties nusidėjėlių mase, akys krypsta į

tuos, kurie gaivalingiau, dinamiškiau blogyje reiškiasi. Tai darė ne vienas didžiųjų rašytojų. Ir tai nėra priekaišto vertas dalykas, kol vaizduojamame charakteryje ar charakterių konflikte sprendžiama trijų matavimų problema. Nelaimė ir tragiškumas prasideda ten ir tada, kai nuodėmingi ir kartais net nenormalūs ar iškrypę charakteriai, įstatyti į siaurus dviejų matavimų rėmus, skelbia pasauliui savo gyvenimu, pasaulėžiūra ir vertybėmis, kad trečiojo matavimo nėra ir kad jo nereikia, nes žmogaus gyvenimas Žemėje yra esmingai beprasmis, atsitiktinis, neišaiškinamas, kad dviejuose matavimuose netelpa nei antgamtė, nei Apreiškimas, nei objektyvi religinė patirtis, kad du matavimai turi pasilikti mokslinis ir apčiuopiamas žmogiškosios buities faktas ir sąlyga. Žinoma, žodis "mokslinis" čia vartojamas ta prasme, kurią priima tik empirinio mokslo atstovai.

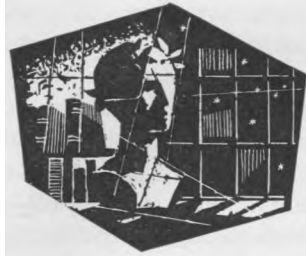
Mūsų dėmesys šioje vietoje krypsta ne tiek į patį kūrėją, kiek į įtaką bei įtakas, kurios sukūrė ir palaiko dviejų matavimų pasaulį. Laiko bėgyje jų bus buvę ne viena ir ne kelios. Tiek racionalizmui, tiek pozityvizmui išsivystyti reikėjo kelių šimtmečių. Ne šio straipsnio tikslas būtų nagrinėti pagrindines raidos priežastis. Gal būt, užtektų pasakyti, kad, atrodo, jog pagrindinė šaknis, iš kurios išaugo Apšvietos Amžiaus medis, bus buvusi drąši tendencija atmesti bet kokią autoritetą, išskyrus žmogiškąjį. Žmogus tapo išeities taškas, sprendimo kriterijus, tikėtumo laidas, įstatymo autoritetas. Alfa ir omega. Visa nelaimė, kad šitas žmogus, kuris sielojasi dėl grožio, tiesos, dėl įstatymo majestoto, dėl gyvenimo prasmės ir valstybės paskirties bei funkcijų, turi taip pat sielotis dėl žmogiškosios mizerijos, silpnybių ir ribo-

tumų, dėl mįslingojo žmogaus atavizmo, dėl neišaiškinamo prigimties nelogiškumo, greičiau ir gaivalingiau linkstančio į blogį, brutalumą, egoizmą ir anarchiją, negu į grožį, disciplinuosumą, tiesą ir konstruktyvią laisvę. Net ir pripažinus tariamą ir neišvengiamą pasaulio ir žmogaus tendenciją tobulėti, gerėti, vis dėlto negalima praeiti pro du dalyku. Pirma, kad dviejų matavimų žmogus neturi atsakymo gyvybinėms ir transcendentinėms problemoms, kurios anksčiau ar vėliau pasibeldžia į kiekvieno gyvenimo duris. Antra, kad trijų matavimų žmogus yra išpūdingesnis ir dvasingesnis už dviejų matavimų žmogų.

Eidami per meno galerijas, sustokime ties dviem atvejais. Michelangelo Dovydu ir – kelis šimtmečius vėliau – ties dekadentiniu jauno ir žalio skulptoriaus bejėgiškumu, kuris Čikagoje prieš keletą metų vienoje parodoje atidengė savo bankrotinį nevaisingumą, išstatydamas tris tuščius Coca-Cola butelius, išmeigtus į molio gabalą. Koks skulptorius, tokia ir skulptūra, ne vienas pasakė. Viename atvejyje – milžinas, o kitame – nykštukas. Bet kas iš tikrųjų akį rėžia, tai žmogaus nueitas kelias istoriniuose meno galerijos rėmuose. Dekadencija ir nužmogėjimas, kuris, atrodo, supuola su dviejų matavimų žmogaus įvedimu į vertybių pasaulį.

Kai prieš keletą metų beždžionės nutepliota drobė laimėjo parodoje pirmąją premiją, daug kas reiškė užtarnautos simpatijos mažiau laimingiems parodoje dalyvavusiems kūrėjams. Bet skaudžioji ironija, atrodo, glūdėjo ne tame, kad beždžioniškos pastangos supuolė su atsitiktinumo fenomenu, bet kad dviejų matavimų žmogus paskyrė joms pirmąją premiją.

(Bus daugiau)

idėjos ir žmonės

Į DVASINĮ TAUTOS ATGIMIMĄ

KĘSTUTIS TRIMAKAS, S. J.

Šiais metais Ateitininkų Federacija švenčia savo 50 metų egzistavimo jubiliejų. Šį mėnesį Čikagoje įvyksta tos Federacijos šeštasis kongresas. Ta proga spaudoje pasirodė ne vienas straipsnis apie šio sąjūdžio įvykius, faktus bei vardus. Norėdami šiame žurnale bent trumpai paminėti šio daug nusipelnusio katalikų akcijos vieneto jubiliejų, pasidalinsime viena kita mintimi apie ateitininkijos tikslą, dvasią bei reikšmę lietuvių tautai.

Katalikų akcijos reikšmė

Tauta yra bendru krauju ir bendra dvasia sujungtų žmonių gyvenimų upė.

Upei reikia krypties; ne bet kokios, bet vedančios į vandenyną. Bet kokia kita kryptimi tekanti upė neišvengiamai taps krantus ir miestus griaunanti jėga, gi be krypties upė taps bala... O bala nebėra upė.

Tautai, tai žmonių gyvenimų upei, taip pat reikia krypties. Ne bet kokios, bet vedančios į Dievą. Bet kokia kita kryptimi einanti tauta neišvengiamai griaus savo tautiečių ir kitų tautų gyvenimus; gi be krypties tauta taps bala, taps bendrakraujė masė, bet ne bendradvasė tauta.

Kelią į Dievą ir asmenims ir tautoms parodė Kristus. Tačiau žmogiškoje prigimtyje Jam ribojantis ir laiko ir vietos atžvilgiu. Jo darbą kiekvienoje tautoje tęsia kiti žmonės, ne vien dvasiškiai, bet ir pasauliečiai, ypač inteligentai.

Kad tauta eitų teisinga kryptimi, reikia šviesuolių, žinančių, siekiančių ir skelbiančių žmonių amžinąją paskirtį: reikia visuomenininkų, kurie tautos socialinę gyvenimą grįstų teisingais principais; reikia menininkų, kurie medžiagoje įkūnytų amžinas tiesas, gėrio ir grožio formas; reikia žurnalistų, kurie, teisingai įvykius sverdami, formuotų viešąją nuomonę; reikia veiklių katalikų pasauliečių, kurie savo brandžiu darbu palaikytų ir puoselėtų religinę ir tautinę sąmonę.

Tokių katalikų pasauliečių organizuota veikla yra katalikiškoji akcija. Lietuvių tautoje katalikiškos akcijos organizacija susikūrė visiškai natūraliai ir spontaniškai. Ją iššaukė pats gyvenimo reikalas.

Ateitininkijos kilmė, tikslas ir dvasia

Dvidešimtojo šimtmečio pradžioje svetur, ypač Rusijoje, studijuojantieji lietuviai inteligentai užsikrėtė dviem

Ir pievos gražiau žydi,
kai jomis einama drauge ...

viena kitai priešingom pasaulėžiūrom: nihilizmu ir socializmu.

Abi srovės tautai yra pragaištingos jau vien dėl savo ateistinių ir materialistinių tendencijų. Šalia to nihilizmas, tas viską, išskyrus save, neigias individualizmas, veda tautą į anarchiją; gi socializmas, tas kolektyvo viešpatavimas, pavergia asmenis valstybei. Nihilizmas iš tautos padaro balą, o socializmas — iš valstybės kalėjimą.

Gi krikščionybė žvelgia į žmogų Dievo žvilgsniu: vertindama kiekvieną asmenį, į Dievą einantį, mato jį šeimos, tautos. Bažnyčios bei visos žmonijos rėmuose. Todėl, derindama tiek individualinį, tiek socialinį žmogaus

elementą, išvengia perdėtų individualizmo ir socializmo klaidų.

Tai jausdami aktyvieji katalikai studentai ėmė burtis, kad galėtų klaidoms pasipriešinti. 1910 m. Louvaine (Belgijoje) įvyko pirmasis susirinkimas, kuris tradiciniai yra laikomas ateitininkų organizacijos pirmuoju žingsniu. Sąjūdis greitai persimetė Rusijoje studijuojančiųjų tarpan, o vėliau — tėvynėn.

Sąjūdžio ideologinę apybraižą savo giliu protu suformulavo didysis lietuvių tautos filosofas prof. St. Šalkauskis:

"Ateitininkų judėjimas ir savo kilme ir savo uždaviniais yra lietuvių tautai antrasis, būtent, dvasinis atgimimas, kiuris remiasi tautiniu jos atgimimu ir suteikia pastarajam aukštesnės neprarandamos reikšmės... Priklausymas prie Ateities judėjimo privalo būti ateitininko suprantamas kaip sąmoningas nenuilstamas ruošimasis tapti karštu lietuviu patriotu, aiškiai susipratusiu kataliku, tikru inteligentu šviesuoliu, aktyviu veikėju visuomenininku ir gerai pasiruošusiu prie savo profesijos specialistu" (*Ateitininkų Ideologija*, p. 108-109).

Ateitininkų charakteringose savybėse (tautiškume, katalikiškume, inteligentiškume, visuomeniškume ir šeimyniškume), kaip tik atsispindi ta aukso vidurio harmonija tarp individualybės ir socialumo. Savo gyvenime tą darnumą kurdami, ateitininkai galėjo tikėtis atsispirti prieš nihilistinį individualizmą ir pavergiantį kolektyvizmą, tas ne tik ano meto nihilistų bei socialistų, bet ir kiekvieno individo bei grupės negatyvias tendencijas.

Tad pilnutinis ateitininkas yra asmenybė tautos ir Bažnyčios tarnyboje. O tapti asmenybe nėra lengva. Tačiau šviesių asmenybių, kaip Pr. Dovydai-

čio, St. Šalkauskio ir kt., šiluma bei entuziazmu paveikti, ir kiti ateitininkai kilo ir kėlė tautą.

Sajūdžio darbo vaisiai

Idealizmo vedami ateitininkai daug nuveikė Lietuvos labui. Įsijungę į laisvėn besiveržiančios tautos aktyviausios grupės srovę, savo pastangomis, krauju ir prakaitu, net gyvybės aukomis, užtikrino tėvynės nepriklausomybę. Tas pastangas įvertindamas Lietuvos prezidentas A. Smetona patvirtino: "Ateitininkai daug prisidėjo prie nepriklausomybės atgavimo" (žr. *Ateitis*, 1927, nr. 10).

Atgavus laisvę, ateitininkų veikla atnešė gražių rezultatų įvairiuose lietuvių tautos darbo baruose:

Valstybės kūrime daug atsiekta žemės ūkio, valstybinio administravimo, finansų bei diplomatijos srityse.

Tautos švietimo darbe: jau nuo pirmųjų nepriklausomybės dienų daug ateitininkų dirbo pedagoginį darbą uni-tete bei kitose mokyklose. Tačiau pati organizacija, uždeganti narius kilniems tautiniams bei religiniams idealams, be abejo, buvo didžiausias auklėjimo veiksnys.

Spauldoje: ateitininkų leidžiami laikraščiai bei žurnalai, kaip *Ateitis*, *XX-asis Amžius*, *Židinys*, *Naujoji Romuva*, *Naujoji Vaidilutė*, gvildeno tų laikų problemas bei dienos įvykius, pritaikė krikščioniškus principus konkrečiam gyvenimui.

Literatūroje: daug šiandieninių pirmaeilių rašytojų ugdė savo talentus ateitininkų eilėse, o savo pirmuosius bandymus išspausdino *Ateityje*.

Dvasinių pašaukimų ugdyme: iš ateitininkų tarpo nemaža pasirinko dvasinį pašaukimą; ne vienas iš jų užtarnautai buvo paskirtas į atsakingas bažnytinės hierarchijos vietas.

Visuomeniniame gyvenime pažymėtinas ateitininkų veikimas su kai-muose paplitusia pavasarininkų organizacija.

Tačiau šios paskiros darbų sritys liejosi į vieną tikslą, kurio siekė pati organizacija — išlaikyti lietuvių tautą katalikybei ir katalikybę lietuvių tautai. Tiesa, negalima pasakyti, kad ateitininkai atliko visa, ką pasiryžo atlikti. Neigiamosios srovės, nors labai pristabdomos, vis dėlto paliko savo pėdsakus. Pilnutinis lietuvių tautos dvasinis atgimimas liko neįgyvendintas. Idealas visada liks aukščiau už darbo rezultatus, kuriuos siaurina aplinkinės sąlygos bei idealą siekiančiųjų ribotos jėgos. Tačiau tas fak'tas nė kiek nemažina ateitininkų padarytų nuopelnų lietuvių tautai: didžioji dalis veiklių katalikų inteligentų buvo ateitininkų eilėse, o ant jų pečių gulėjo visas organizuotas katalikiškosios akcijos veikimas, kuris dvasino tautą ir kreipė ją į Dievą.

Ateities uždavinys

Šiuo metu lietuvių tauta yra sunkesnėje padėtyje negu prieš 50 metų. Tėvynėje pasilikusieji bandomi prievarta nutautinti ir nukrikščioninti. Iš-eivijoje esantiems gresia didelis materializmo ir nutautavimo pavojus. Katalikiška pasaulėžiūra besivadovujančių bei veikliu entuziazmu užsidegusių inteligentų reikia mums iš-eivijoje; jų dar labiau reikės tėvynės atstatymui Lietuvos išlaisvinimo atveju. Sąlygos tokiems inteligentams išsiugdyti tėvynėje yra ne tik nepalankios, bet ir neįmanomos. Tačiau laisvuose pasaulio kraštuose ateitininkai gali netrukdomi veikti. Čia jų svarbiausias uždavinys tebėra tas pats kaip ir buvo Lietuvos atstatymo metu: paruošti ir burti kata-

rūpimieji klausimai

“DOROVINIS PERSIGINKLAVIMAS”

•* * *

p. p. Cinikas, m.i.c.

Be abejo, ne vienam bus tekę girdėti apie "Dorovinio Persiginklavimo" (Moral Re-Armament) sąjūdį, dar ne taip seniai kilusį Amerikoje. Esame dėkingi kun. P. Činikui, M.I.C., kuris ryžosi bent trumpai supažindinti "Laiškų Lietuviams" skaitytojus su šiuo nauju sąjūdžiu.

Redakcija

LABAI gražioje Mackinac Island, Michigan valstybėje, kiekvieną vasarą renkasi žymesnieji Amerikos krikščionių atstovai, stengdamiesi iš-

likus inteligentus lietuvių tautiniam ir dvasiniam atgimimui.

Prieš 50 metų pirmųjų ateitininkų branduolys susirinko svetur toli nuo tėvynės, tačiau jų žvilgsnis kryo į nualintą belaisvę Lietuvą ir į Kristų. Šį mėnesį jų vienminčiai, prasmingai parinkę šūkį "Ištikimybė Kristui, ištikimybė Lietuvai", susiburia taip pat svetimame krašte į savo šeštąjį kongresą. Jei šie žodžiai šios katalikų inteligentų organizacijos nariuose taps tikrove, bus galima tikėtis naujo tautinio bei religinio atgimimo tiek dabar išeičioje, tiek vėliau mūsų tėvynėje.

gyti daugiau žinių apie "Dorovinio Persiginklavimo" sąjūdį. Katalikai yra gerokai nukentėję nuo tų "apaštalų" minėtoje apylinkėje, todėl Marguette diecezijos vyskupas Tomas L. Noa 1958 m. pasmerkė šį judėjimą ir uždraudė katalikams dalyvauti jų susirinkimuose.

Šis sąjūdis yra virtęs beveik atskira tikybos šaka. Jo programa, paviršutiniškai žiūrint, yra gana patraukli: tobulinti pasaulį, įtikinant atskirus asmenis, kad jie patys tobulintųsi ir savo gyvenime daugiau vykdytų Kristaus mokslą. Jie aiškina, kad šis gyvenimo tobulinimas tik tada pavyks, kai atskiri asmenys išmoks visur pripažinti Dievą, melstis bei lavintis teisingumo, skaistumo, savęs atsižadėjimo ir meilės dorybėse. Labai daug dėmesio yra kreipiama į susiginčiusius asmenis, stengiantis juos sutaukinti. Siekiama, kad įtakingieji asmenys privačiai ir net viešai pripažintų savo klaidas ir gyventų taikoje. Sąjūdis ypatingą dėmesį kreipia ir stengiasi paveikti tokius asmenis, kurie turi daug įtakos politiniame ir ekonominiame gyvenime.

Jų aiškinimu, reikia nugalėti pasaulyje materializmą ir jam duoti nau-

ją ideologiją. Nuodėmė yra pagrindinė gyvenimo problema, Kristus yra vienintelis pasaulio išgelbėtojas, Šv. Dvasios veikla žmonijoje yra reikalingoji gyvenimo ideologija; vien tik Šv. Dvasia gali įkvėpti asmeniui reikalingas žinias, kad jis pasikeistų.

Ši doktrina yra perduodama sekėjams lavinimo centruose, ypač Mackinac saloje, kur vyksta susirinkimai, kuriuose mėginama pakeisti žmonių asmenybes. Šio tikslo siekiama įtikinėjant, kad svarbiausias dalykas gyvenime yra būti teisingu, skaisčiu, savęs atsižadėjusiu ir mylinčiu Dievą. Tai yra pagrindiniai šio sąjūdžio dėsniai.

Šį sąjūdį pradėjo liuteronų dvasiškis Frank Buchman prieš 50 metų. Buchman niekad per daug nesirūpino savo tiesioginėmis pareigomis, bet daugiau buvo užsiėmęs visokiais vėjais ir kitais pašaliniais dalykais. Jam nebuvo svarbu, kokia sekta jį kviesdavo darbuotis jų naudai. Jis sugebėjo patraukti atskirus asmenis prie savo galvojimo. Palengva ši jo veikla išsivystė į atskirą sąjūdį, pradžioje vadinamą buchmanizmu. Vėliau daug sekėjų jis įsigijo Oksfordo universitete, todėl jie pasivadino Oksfordo sąjūdžiu. Kai prasidėjo antras pasaulinis karas, buvo galutinai išvystyta dabartinė sistema ir sąjūdis pavadintas "Doroviniu Persiginklavimu". Nuo šio laiko jie pradėjo vengti protestantų vardo, ieškodami sekėjų iš visų tautybų.

"Dorovinio Persiginklavimo" nariai aiškinasi, kad jų sąjūdis nėra tikybiniškas, bet tik moralinė ideologija. Jie sakosi nesudarą organizacijos, bet tik organizmą. Kokios nors vadovybės jie beveik neturi, nes jų veikla vystosi tik susirinkimuose, kur stengiamasi pakeisti savo gyvenimą ir pripažinti klaidas. Visuomet pabrėžiami svarbiausie-

ji punktai: teisingumas, skaistumas, savęs atsižadėjimas ir meilė. Jie nesteigia bažnyčių ir neskiria dvasiškių, niekad nesirenka bendroms pamaldoms, kaip paprastai yra praktikuojama kiekvienoje tautyboje, todėl jie ir nelaiko savo sąjūdžio atskira tautyba.

Pažvelkime, koki gali būti pavojai priklausantiems prie šio sąjūdžio ir dėl ko Bažnyčia jį smerkia. 1951 metais Šv. Sostas išleido specialias instrukcijas, kuriose nurodo, kad šis sąjūdis sudaro katalikams religinio indiferentizmo pavojų, nes jis aiškina, kad visos tautybos yra lygios, ir nori, kad jo sekėjai pripažintų sąjūdžio dėsnius vertingesniais už kitų tautybų skelbiamus religinius dėsnius. Jie sako: "Katalikų Bažnyčia yra gera, bet mes siekiame aukščiau". Nors jie neturi oficialių vadų, kurie įsakytų, kas darytina, tačiau tarp jų vis tiek yra asmenų, duodančių nurodymus, kaip galima pasiekti jų skelbiamą šventumą. Jie tyrinėja vienas kito gyvenimą ir vienas kitam stengiasi duoti nurodymų. Paprastai jie nėra prityrę dvasinio gyvenimo srityje, todėl ir jų patarimai gali būti labai klaidingi.

Šis sąjūdis ypač yra pavojingas dėl to, kad sekėjai neturi aiškiai nustatytų principų dvasiniame gyvenime, bet suėję į susirinkimus jie nutaria, kaip reikia siekti gyvenimo tobulumo keturiomis dorybėmis: teisingumu, skaistumu, savęs atsižadėjimu ir meile. Nežinia, kur tokios pastangos gali nuvesti, kai tie "patarėjai" patys neturi didesnio išsilavinimo religijos ir moralės srityje. Jau yra buvę faktų, kad kai kurie jų nurodymai skaistybės srityje yra nuėję labai keistais keliais.

Kai kurie sąjūdžio nariai, katalikai, aiškinasi, kad tarp katalikybės ir šio sąjūdžio nėra jokio priešingumo, nes

čia juk stengiamasi lavintis tose minėtose keturiose dorybėse, kurias ir katalikai pripažįsta bei vertina. Taip, tos dorybės yra geros ir kilnios, bet aiškėjimas, kaip jas galima pasiekti, ne visada gali būti teisingas, jeigu nesiremiam Dievo įkvėptais raštais ir Kristaus apreiškimu. Moralės klausimuose galima labai lengvai suklysti, jeigu juos sprendžia nekompetentingi ir be tinkamo mokslo žmonės. Ne visi įgimtus dėsnius moka teisingai suprasti ir pritaikyti gyvenime. Su tais dėsniais negalima žaisti ir juos lankstyti pagal laiko pasikeitimus. Jeigu sprendimai moralės srityje bus daromi prieš priimtą įstatymą, tai savaime bus paneigiami ir Dievo įsakymai.

Ne tik katalikai, bet ir protestantai vis labiau ir labiau pradeda šiuo sąjūdžiu nepasitikėti ir jo vengti, nors pirmiau Anglijos bažnyčia jį lyg ir globojo. Retkarčiais dar vienas kitas protestantų dvasiškis pasisako už jo programą, bet tie pasisakymai vis retėja, nes pasisakiusiojo pavardę tuoj sąjūdžio nariai įtraukia į savo narių sąrašą. Kadangi sąjūdžio nariai save laiko aukštesniais už kitų tikybių narius, tai jiems yra sunku susilaukti kitų tikybių pripažinimo. Tačiau to pripažinimo ir užtarimo jie labai laukia. Kai koks nors Katalikų Bažnyčios aukštesnis pareigūnas, smerkdamas šį sąjūdį, vis dėlto nurodo vieną kitą priimtą jo dėsni, tai sąjūdžio nariai tuoj paima tą ištrauką ir skelbia, kad štai Katalikų Bažnyčia juos pripažįstanti ir remianti.

Naujausiame šio sąjūdžio leidinyje, pavadintame "Ideologija ir koegzistencija", yra sakoma, kad tikybės pasaulyje negali nugalėti komunizmo, reikia, kad atskiri žmonės dvasiškai aukščiau pakiltų, o tas pakilimas bus galimas tada, kai visi persiims jų są-

jūdžio ideologija. Jie dabar nuolat kalba, kad sąjūdis nugalės komunizmą, nes jo ideologija yra tam tinkama.

Sunku suprasti, kaip tai gali įvykti, jeigu jie aiškina, kad nariai į jų sąjūdį nėra įrašomi, jie tik turi gyventi sąjūdžio dvasia. Tačiau tai yra tik jų aiškėjimas, o iš tikrųjų šis judėjimas yra inkorporuotas įvairiose valstybėse ir nariai yra kartais šaukiami į Mackinac salą susirinkimams, kur jie yra orientuojami sąjūdžio principų vykdymui. Sunku suprasti, kodėl jie taip slapsto savo vadovybę ir vis tiek nori, kad laimėjimų garbė būtų jiems priskirta.

Kadangi šis sąjūdis ieško žymių ir įtakingų žmonių, kurie paprastai būna ir turtingi, tai jis išsilaiko iš duoklių ir dovanų, kurių netrūksta, nors, kviečiant į Mackinac salą, visuomet pridedamas prierasas, kad visos išlaidos bus apmokėtos. Sąjūdžio organizatoriai dažniausiai gyvena neturtingai. Kai kurie tų asmenų yra buvę turtingi, bet savo turtą yra paaukoję šiam tikslui. Sakoma, kad jų vadovai dažniausiai būna ne Amerikos piliečiai. Yra žinoma, kad dr. Buchman su 14 kitų asmenų yra viršūnėje ir sudaro centrinį organą, kuriam priklauso dar kiti 62 asmenys. Visame pasaulyje jie turi apie du tūkstančius narių, kurie yra vadinami nuolatiniais (Permanent Members), visi kiti yra arba bičiuliai (Friends), arba rėmėjai (Supporters), arba ryšininkai (Contacts).

Sąjūdžio nariai niekad neina į diskusijas su kitomis tikybomis; arba norintieji priklausyti sutinka su jų aiškėjimais, arba yra nepriimami ir pašalinami. Dažnai jie žvejoja nukatalikėjusius žmones ir jiems aiškina, kad Dorovinio Persiginklavimo sąjūdis yra Katalikų Bažnyčios priešingasis, kur jiems yra puikusia vieta daryti ge-

rus darbus ir pakilti dvasiniame gyvenime.

Bet norintiems pakilti dvasiniame gyvenime nėra reikalo ieškoti priemonių kitur, nes jų yra pakankamai Katalikų Bažnyčioje. Šis tobulėjimo kelias yra gerai iširtas, nes juo eina daugybė tobulumo ieškotojų jau du tūkstančiai metų. Jeigu uolesnieji katalikai nori ir kitus vesti į šventumą, tai taip

pat nėra reikalo dairytis kitur, nes Bažnyčia jau nuo seniai yra paruošusi Katalikiškosios Akcijos ir Pasauliečių Apaštalavimo taisykles ir nurodžiusi metodus. Čia kiekvienas gali rasti daug daugiau ir geresnių priemonių negu minėtame sąjūdyje. Šis sąjūdis labai iškilmingai kalba apie didžius dalykus, bet iš tikrųjų yra tik kai kurių geros valios žmonių klaidinimas.

POPIEŽIAUS NEKLADINGUMAS

Mylimas Broli!

ILIJONAI katalikų vadinama popiežių šventuoju tėvu. Daugybė kitokio išpažinimo krikščionių gerbia jį kaip didelį tikėjimo ir moralės autoritetą. Netgi nekrikščionys skaitosi su juo, lanko jį ir net skiria savo valstybių nuolatinius atstovus prie jo sosto. Yra tačiau ir tokių, kurie piktinasi mūsų popiežiumi. Pasitaiko net, kad, katalikams girdint, kai kas demonstratyviai išjuokia popiežiaus neklaidingumą. Gal ir tu, brangus broli, išgirdęs popiežiaus neklaidingumo paneigimą, nežinai ką tuo reikalu pasakyti. Kartais ir tau pačiam nebeaišku, ar popiežius tikrai yra neklaidingas. O gal tai tik katalikų dvasiškijos prasimanymas?

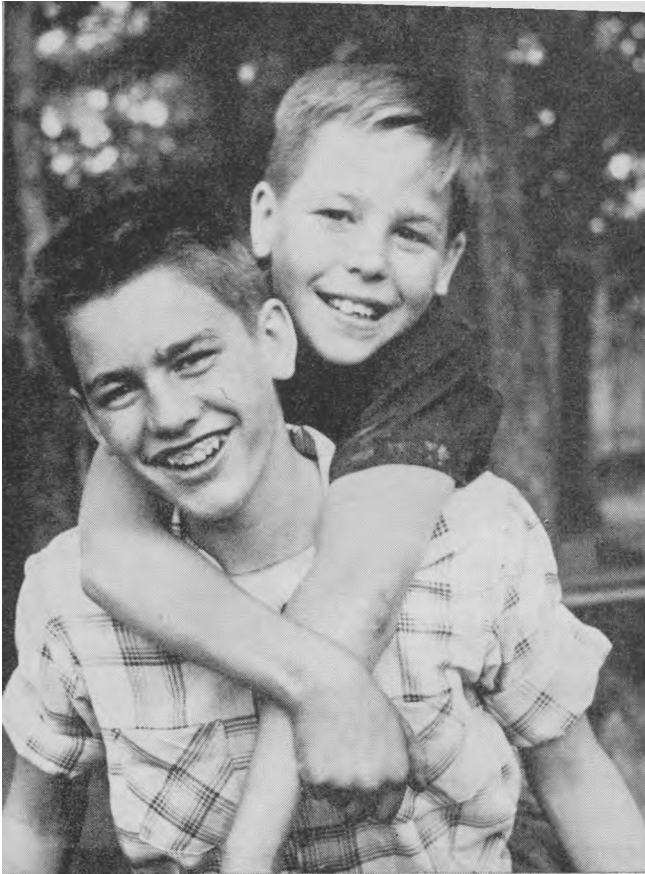
Tu pradedi svarstyti savyje, kad štai, popiežius juk tėra toks pat žmogus, kaip ir visi kiti. Taigi, kaip ir kiti žmonės, popiežius, tur būt, yra nuodėmingas. Juk esi girdėjęs, kad ir popiežius turi nuodėmklausį ir eina išpažinties, kaip ir kiti tikintieji. Kaip gi tad popiežius galėtų būti neklaidingas?

Kažin ar žinai, brangus broli, kad popiežius kasdien, pradėdamas Mišias, kaip ir visi kiti kunigai, kalba: "Prisipažįstu visagaliui Dievui... kad labai daug nusidėjau mintimi, žodžiu ir darbu; mano kaltybė, mano kaltybė, mano didžiausioji kaltybė..." Tatai reiškia, kad popiežius ir pats save laiko nusidėjėliu. Iš istorijos taip pat žinome, kad turėjome įvairių popiežių; turėjome tokių, kuriuos žmonės ypatingai garbino ir mylėjo, o kitus persekiojo. Buvo šventų popiežių. Bet buvo ir tokių, kurie buvo žinomi savo žmogiškais silpnybėmis.

Kuriuo tad būdu ir kuriais atvejais popiežius laikytinas neklaidingu?

Pažiūrėkime, ką šiuo klausimu moko mūsų Bažnyčia.

Bažnyčia kiekvieną popiežių, kaip žmogų, laiko nuodėmingu, kuriam nėra svetima jokia žmogiška silpnybė, taigi, ir klaidingumas. Trumpai tariant, *popiežius, kaip žmogus*, yra nuodėmingas ir nėra neklaidingas. Bendrai paėmus, popiežius nėra ir šventas. Jei jį vadiname "šventuoju tėvu", tai tik

**Draugystėje kiekviena našta
maloni ir lengva ...**

ryšium su jo kaip *Kristaus vietininko* šioje žemėje padėti. Bet vis dėl to Bažnyčia tam tikrais atvejais popiežių laiko neklaidingu.

Iš kur tad išvedamas popiežiaus neklaidingumas?

Jei mes pripažįstame Jėzų Dievo Sūnumi, tai mums nėra didesnio autoriteto, kaip patsai Jėzus. Užtat prisiminkime ką kalbėjo mūsų Išganytojas savo apaštalams. Pasirinkęs dvyliką apaštalų, vyriausiam jų, Simonui, Kristus pasakė: "Tu esi uola (Petras), ant kurios aš pastatysiu savo bažnyčią ir pragaro vartai jos nenugalės. Tau aš duosiu dangaus karalystės raktus; ką tu suriši žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką tu atriši žemėje, bus atrišta ir

danguje" (Mato, XVI : 18, 19). Tuo būdu Kristus paskyrė Petrą savo vietininku žemėje. "Kam nuodėmes atleisite, tam jos bus atleistos, ir kam sulaukysite, jos bus sulaukytos" (Jono, XX: 23), kalbėjo Kristus savo apaštalams. Savo, Dievo Sūnaus, autoritetu, Kristus davė šitokį įsakymą apaštalams: "Man duota visa valdžia danguje ir žemėje. Eikite tad ir mokykite visas tautas... laikyti visa, ką tik esu jums įsakęs. Ir štai aš esu su jumis visas dienas iki pasaulio pabaigos" (Mato, XXVIII : 18, 19, 20). "Kaip Tėvas mane siuntė, taip ir aš jus siunčiu" (Jono, XX : 21). Toliau seka Kristaus išpėjimas žmonėms: "Kas jus niekina, mane niekina. O kas mane niekina, niekina tą, kurs yra mane siuntęs" (Luko, X: 16).

Kristus prižadėjo apaštalams saugoti juos nuo klaidų, kai jie mokys žmoniją Jo tiesų. Jis užtikrino, kad jie neįpuls į klaidas ir neįves į klystkelių kitų. Nes juk Jis pasakė apie Bažnyčią, kad: "Pragaro vartai jos nenugalės". Paskiau Jis šį reikalą dar labiau patikslino: "O Ramintojas, šventoji Dvasia, kuri Tėvas atsiųs mano vardu, jis jus visko išmokys ir primins jums visa, ką tik aš jums kalbėjau" (Jono, XIV : 26). "Kada gi ateis ta tiesos Dvasia, ji jus ves į visokią tiesą" (Jono, XVI : 13).

Apaštalai tinkamai suprato Kristų ir Jo pavestas jiems pareigas kalbėti Jo vardu ir tęsti Jo darbą. Šv. Povilas savo antrajame laiške korintiečiams rašė: "Visa tai yra iš Dievo, kurs suderino mus su savim per Kristų ir davė mums suderinimo tarnystę. Taigi, mes einame pasiuntinių pareigas Kristaus vietoje, lyg kad Dievas ragintų per mus" (II Cor. V : 18, 20). Užtat ką apaštalai mokė, darė tai suderintai su Kristaus mokslu, kaip Kristaus pasiunti-

niai, kaip Jo vietininkai. Bet Petras Jėzaus buvo paskirtas ne tik Bažnyčios, bet ir visų apaštalų valdytoju, kai pasakė jam: "Ganyk mano avinėlius, ganyk mano aveles" (Jono, XXI : 15, 16, 17). Išganytojas trumpai ir aiškiai nusakė Petro ir kitų apaštalų autoritetą žmonėms: "Kas jūsų klauso, tas manęs klauso" (Luko, X : 16).

Negalime nesutikti, kad Petras Bažnyčios reikaluose tikrai buvo neklaidingas. Jei būtų kitaip, ar Kristus būtų pavadinęs Petrą uola, ant kurios Jis pastatys savo Bažnyčią? Klaidingumą galima prilyginti lekiančiam smėliui. Argi tad Kristus ant lekiančio smėlio būtų statęs savo Bažnyčią?

Kai Išganytojas kalbėjo apaštalam, jog Jis bus su jais iki pasaulio pabaigos, Jis kalbėjo jiems visu savo dievišku autoritetu, kaip savo rinktiniam elitui, kaip steigiamos Bažnyčios vyriausiai vadovybei. Argi galėjo Kristus jiems meluoti? Ar kas nors kada rado bent vieną klaidą Kristaus gyvenime? Ar bent mažiausią melo kriselį? Ar mes drįstumėm suabejoti bent vienu Kristaus žodžiu? Bet kaip gi Išganytojas galėjo žadėti būti su savo apaštalais iki pasaulio pabaigos, kada juk Savaime buvo aišku, jog tik vieno šimtmečio ribose išmirs visi apaštalai? Kaip gi Jis liepė skelbti Jo mokslą *visoms tautoms*, kai anais laikais nei lietuviai, nei latviai, nei estai, nei suomia, nei japonai, nei indėnai, ar Naujosios Gvinėjos čiabuviai ir daugybė kitų tautų iš viso dar nebuvo žinomi, kai žymios pasaulio dalys net nebuvo atidengtos? Turime pripažinti, kad šitaip Kristus kalbėjo apaštalam į jų misijos paveldėtojus, kurie tęs Jo darbą antrame, trečiame, dvidešimtame ar paskutiniame žmonijos istorijos šimtetyje. Išganytojas savo autoritetą pavedė apaštalam perduoti jų pa-

veldėtojams popiežiams ir vyskupams, kad, pradėdant Petru, baigiant paskutiniu prieš pat pasaulio pabaigą popiežiumi, Jo mokslas tikrai būtų skelbiamas *visoms tautoms, visais laikais*.

Petrui mirus kankinio mirtimi, jo vieton tuojau buvo išrinktas Linas, po jo Kietas, Klemensas, Ignacas, Polikarpas ir taip be pertraukos tęsiasi iki mūsų dienų. Popiežiui mirus, tuoj renkamas kitas. Nuo pat krikščionijos pradžios popiežius, drauge ir Romos vyskupas, gerai žinojo savo vyresniškumo teises bei pareigas ir jas vykdė. Kiti vyskupai tas jo teises visada pripažino, jas gerbė ir jo sprendimams paklusdavo. Taigi, nuo pat pradžios tiek Bažnyčios hierarchija, tiek tikintieji, pasiremdami paties Kristaus mokslu, laikė Romos vyskupą - popiežių vyriausiuoju Bažnyčios valdytoju, neklaidingu tikėjimo, moralės ir Kristaus mokslo aiškinimo dalykuose.

Bažnyčia yra daugiau negu žmonių organizacija. Žmonių organizacijos atsiranda, trumpiau ar ilgiau pabūna ir dingsta. Viena tik katalikų Bažnyčia, štai jau bus greitai du tūkstančiai metų, egzistuoja ir žada egzistuoti iki pasaulio pabaigai, nes pats Kristus ją įsteigė. Bažnyčia tikrumoje yra mistinis paties Kristaus kūnas, gyvas Išganytojo balsas. Kai Bažnyčia kalba, kalba patsai Kristus. Ne kieno kito, kaip tik paties Kristaus žodžiais. Šventoji Dvasia veda Bažnyčią neklystančiu ir nieką neklaidinančiu keliu. Niekados Bažnyčia ir negali klysti, nes juk Kristus prižadėjo būti su ja iki pasaulio pabaigos. Bažnyčia kalba, kai jos vyskupai, paveldėję savo teises iš apaštalų, kuriems tas teises suteikė pats Dievo Sūnus, susirinkę drauge. Popiežiaus vadovaujami, skelbia kurią nors tikėjimo tiesą. Bažnyčia kalba, kai jos vyriausias vyskupas — Popie-

žius, Šv. Petro sosto paveldėtojas, skelbia kurią nors dogmą. Tokiais atvejais Bažnyčia negali klysti, nes tam yra paties Kristaus duota garantija. *Todėl, kai popiežius, kaip Bažnyčios galva, oficialiai Bažnyčios vaidu (ne Vatikano valstybės vardu!) paskelbia atitinkamą sprendimą, tikėjimo tiesą ar dogmą, jis tuo atveju yra neklaidingas.*

Šitokiais atvejais, tikintiems katalikams privalu popiežiaus žodžiams paklusti ir ištikimai juos savo gyvenime vykdyti. O reiškia popiežiui pagarba, kaip Kristaus vietininkui ir pasiun-

tiniui šioje žemėje, lygiai kaip ir "Šventojo Tėvo" titulas, yra, berods, savaime suprantamas dalykas. Jei mūsų popiežių gerbia kitatikiai krikščionys ir net nekrikščionys, negi mes, katalikai, galėtumėm mūsų Šventąjį Tėvą mažiau gerbti?

Parašiau visa tai, tau, brangus broli, ne tam, kad turėtumei medžiagos ginčams su kitais įsitikinusiais žmonėmis, bet kad tu pats aiškiai žinotum, kuriuo būdu ir kada popiežius yra neklaidingas.

Tavo brolis Jonas

VELNIAS IŠGANYMO ISTORIJS DRAMOJE

G. KIJASKAS, S. J.

ŠIANDIEN randame labai mažai krikščionių, kurie tikėtų velnio buvimą bei jo karalystę. Taip tvirtina žymus prancūzų rašytojas H. I. Marrou ir kiti teologijos žinovai bei sielų vadai. Jie aiškina, jog žmogus stengiasi atsikratyti šios tikėjimo tiesos, įkalbėdamas sau velnią esant tik blogio suasmeninimą, kalbos simbolinį išsireiškimą. Dažnai mūsų dienų žmogus net nedrįsta kalbėti šia tema. Jam atrodo, kad velnias ir jo darbai žmonių gyvenime yra pasenę likučiai iš tų laikų, kada žmonija buvo paskendus prietaisuose. Gi dabar mokslo žmogus jau atidengė beveik visas gamtos paslaptis, pradėjo net tyrinėti stratosferą savo išgalvotais instrumentais. Radijo bei televizijos nuostabūs išradimai, medicinos atsiekimai — argi visa tai suderinama su tikėjimu asmenišku velnio buvimu?

Taip galvodamas krikščionis pasta-to save į labai keblią padėtį. Pirmiausia jis klaidingai supranta morališkosios kovos esmę, kuri yra jo žemiškojo gyvenimo pagrindas. Jis kovoja, arba bent taip mano, prieš kažkokias abstrakcijas, kurios tikrumoj nėra jokios būtybės. Be to, jis užmerkia akis tiesai, kuri teigia velnią esant protingą, gudurą ir kerštingą priešą, norintį žmogų sunaikinti. Krikščionis nė nepagalvoja, jog šį oponentą nugalėti jis turi šauktis Dievo, gerųjų angelų ir šventųjų pagalbos.

Reikia pabrėžti, kad, jau vien tik prabėgomis pažvelgus į šv. Rašto puslapius, aiškiai matoma velnio, kaip asmeniškios būtybės, tiek buvimas, tiek veikimas išganymo istorijos dramoje. A. Lefèvre, S. J. tvirtina, kad tikėjimas Kristumi - Išganytoju reikalauja tikėjimo ir Jo priešų - velniu (*Satan*, p. 13).

Be to, jei ilga istorija apie velnią ir jo karalystę būtų tik graži pasaka, kam visi tie apaštalų raginimai ir perspėjimai saugotis šio didžiausio žmogaus priešo?

Svarbu žinoti, ką šv. Raštas moko apie velnią bei jo karalystę, nes apreiškėtasis Dievo žodis skelbia tai, kas reikalinga žmogaus išganymo atsiekimui. Iš tikrųjų, velnio paveikslas čia labai aiškiai nupiešiamas. Kada vienas iš žymiųjų angelų, pasikėlęs puikybėn, atsisakė tarnauti Dievui ir panorą pastatyti savo sostą (šv. Raštas nepasako, kokia buvo šios puikybės priežastis), tada iškilo didelė kova danguje. Šv. Mykolas arkangelas ir jo angelai, kurie pasiliko ištikimi Dievui, kovojo prieš velnią ir jį sekančius angelus. Didžioji kova baigėsi velnio ir jo angelų pralaimėjimu. Jie prarado Dievo draugystę ir buvo numesti žemėn (Apok. 12:7-9).

Pralaimėjęs kovą danguje, velnias pradeda savo melo ir neapykantos darbą žmonių tarpe. Jo pirmoji auka yra Adomas ir Ieva, kurie yra apdovanoti ypatingomis Dievo dovanomis ir nuo kurių ištikimybės priklausys, ar žmonija paveldės tas dovanas. Mūsų pirmųjų tėvų gundyme velnias parodo savo nuostabų gudrumą, suktumą ir kartu baisų žmonijos neapkentimą. Velnias čia pasirodo, kas jis iš tiesų yra: "Jis buvo galvažudys nuo pat pradžios ir nepasiliko tiesoje, nes nėra jame tiesos. Kalbėdamas melą, jis kalba iš to, kas jojo, nes jis melagis ir melo tėvas". Jis prižada Ievai, jog jie nemirs, nors ir sulaužytų Dievo įsakymą. Ne, jis žengia dar toliau, jis užtikrina jai, jog jie bus kaip dievai, jei valgys uždrausto vaisiaus. Suvedžiojęs pirmuosius tėvus, velnias pasidarė ir žmogžudys. Žmonija dabar perėjo į jo nelaisvę ir vergiją. Tas didysis Apoka-

Draugystės liga — lengvapėdiškas "pletkavojimas" ...

lipsės slibinas, šv. Jono atpažįstamas kaip senasis žaltys, kursai vadinamas velniu ir šėtonu, dabar suvedžioja visą pasaulį. Jis skundžia mūsų brolius Dievo akivaizdoje dieną ir naktį (Apok. 12:10).

Per pirmąją nuodėmę velnias prasi-laužė ledus savo karalystės statymui žemėje. Jis tapo šio pasaulio kunigaikštis ir dievas. Nepasiekdamas Dievo, jis užsimojo persekioti Mistinio Kristaus Kūno narius žemėje. Aišku, jog ši neteisybės paslaptis — šv. Povilo vadinama *mystenum iniquitatis* — veikia pasaulyje, tarsi koks požeminis

**Draugystėje atskleidžiamos
širdies paslaptys ...**

vulkanas; pragaro oras supa žmogų iš visų pusių, lyg užnuodyta atmosfera (Efez. 2:2).

Kaipgi velnias įvykdo savo planus pasauly? Jis pasinaudoja įvairiais istorijos įvykiais, pvz. šėtonas porą kartų sutrukdė Povilui aplankyti naujatiškių bendruomenes Tesalonikoje; kitur jis pravedė didelio masto krikščionių persekiojimus. Jis padaro savo įrankiu ir politinį bei tautinį žmonių gyvenimą, pajungdamas ištisas tautas tęsti jo pradėtą melo ir žmonių žudymo darbą. Šv. Jonas savo Apokalipsėje aprašo įvairių simbolių pagalba, kaip velnias paverčia bedievišką valstybę stabu, kuriuo žmonės didžiuojasi, ste-

bisi, garbina... "Kas yra panašus į žvėrį (bedieviškos valstybės simbolis) ir kas galės prieš jį kovoti?" Šios ateistinės valstybės sekėjai turi žymę ant savo dešinės rankos ir kaktose. Jie vieninteliai gali pirkti ir parduoti. Visi kiti yra priešai.

Religija irgi įeina į velnio kovos lauką. Pagonių dievai, krikščionių erėzijos — visa tai velnio darbų vaisius. Tie, kurie paneigia Kristų bei Jo mokslą, yra velnio vaikai, nes jie vykdo velnio, savo tėvo, geismus (Jon. 8:44).

O kad geriau pasiektų savo tikslą, šis baisusis žmonijos priešas užsideda ir šviesybės angelo išvaizdą ir dedasi, tarsi jis būtų Kristaus apaštalas. Toks veikimo būdas, žinoma, plaukia iš jo prigimties, nes jis melagis ir melo tėvas. Dėl to šv. Jonas ir perspėja krikščionis, jog jie netikėtų kiekvienai dvasiai, bet ištirtų dvasias, ar jos iš Dievo (1 Jon. 5:1).

Pamažu velnio vaidmuo bei tikslas šioje žemėje pradeda ryškėti: jis nori sukurti netikėjimo ir nepaklusnumo dvasią; visuotinę dvasinę atmosferą, kuri paveikia visus žmones; kuri valdo jų galvoseną, norus ir veiksmus. Jo siekimas yra valdyti žmones šia atmosfera. Jei žmogus persiima šios karalystės dvasia, tuo pačiu jis tampa velnio apaštalas. Iš tiesų, vien savo jėgomis žmogus negali išvengti šios įtakos. Dažnai būtų "lengviau" gyventi pagal šio "naujojo" gyvenimo principus, nes tai atrodytų lyg ir natūraliau. Mat, "visi" taip daro. Tam, kuris bandys priešintis šios srovės dvasiai, persisunkusiai į žmonių institucijas ir visą jų elgimosi būdą, visuomet teks sutikti priekaištus ir opoziciją; jo laikysena bus skaitoma neprotinga, neteisinga ir net klaidinga.

Laikas velniui yra brangus. Jo dienos yra suskaičytos. Dėl to jis nes nau-

džia, o mobilizuoja savo veikėjų pajėgas iš visų gyvenimo sričių. W. Barclay, gerai žinomas teologas, gražiai išreiškia šią tiesą ir kartu pabrėžia kovos esmę: Dievas visad ieško žmonių savo tarnybai, tą pat daro ir velnias; kaip Dievas ieško rankų, kurios atliktų Jo darbą, taip lygiai ir velnias. Gėris stengiasi išsireikšti pasauly, taip pat ir blogis. Ir abu tai gali realizuoti tik per asmenis. Tiek žmonės, tiek tautos turi pasirinkti: būti Dievo, ar velnio įrankiu.

Velnio planų sėkmingas įvykdymas priklausys nuo to, kaip jam pasiseks apgauti žmones ir įtikinti juos, jog tik šis žemiškasis gyvenimas yra amžina tikrovė. Savo pergalei užtikrinti jis pasinaudoja trimis ginklais: mirtimi, gundymais ir melu.

Kristus nugalė velnią

Mesijas atėjo įsteigti Dievo karalystės ir tuo pačiu sugriauti velnio viešpatavimą (1 Jon. 3:8). Čia ir glūdi dviejų priešingų valdovų susitikimo gilioji prasmė, kada Kristus savo viešojo gyvenimo pradžioje, išeina į tyrus sutikti savo oponento. Gundymų metu Jis turi pasirinkti priemones šios karalystės įsteigimui: arba Dievo kelius, kurie žydams yra papiktinimas ir pagonims paikybe, arba velnio, kurie vieninteliai, atrodo, žmogui protingi ir efektyvūs.

Nugalėjęs savo priešą tyruose, Jėzus skelbia Dievo karalystę ne vien tik mokydamas žmones, bet taip pat gydymas ligas ir išvarinėdamas velnius iš apsėstųjų. Išlaisvindamas žmones iš velnio nelaisvės, Kristus aiškiai įrodo, jog Jis yra galingesnis už savo oponentą, velnią. Žmogus nedrįs, sako šv. Raštas, įeiti į galiūno namus, kada šis apsiginklavęs sergi savo kiemą. Bet jei stipresnis už jį atėjęs nugalė jį.

Draugas draugui yra lyg stiklas gaivinančio vandens ...

tada tas atima visus jo šarvus, kuriais pasitikėjo, ir išdalina jo grobį. Visas Kristaus gyvenimas byloja, jog Jis laisvai kontroliuoja velnio karalystės viešpatavimą žemėje. Šią galią Jis taip pat suteikia savo mokytiniams, kurie grįžta po evangelijos skelbimo su džiaugsmu, jog net ir velniai paklusta jiems Kristaus vardu. Išganytojas jiems atsako: "Mačiau šėtoną krentantį kaip žaibą iš dangaus... Tačiau ne tuo džiaukitės, kad dvasios jums pasiduoda, bet verčiau džiaukitės tuo, kad jūsų vardai įrašyti danguje" (Luk. 10:18, 20).

Lemiamoji kova su "šio pasaulio kunigaikščiu" įvyko ant Kalvarijos kalno, kur Kristus galutinai triumfavo prieš pasaulį ir tamsybių galias, sunaikindamas velnią ir jo mirties karalystę. Prisikeldamas Kristus atnešė naują gyvenimą ir užtikrino nemirtingumą.

Bet kaip suderinti pilnutinę pergalę su dabartiniu velnio veikimu pasauly? Pats Išganytojas juk aiškiai sako, kad piktasis pavagia gerąją sėklą iš žmogaus širdies, sėja piktžoles, gundo, sukelia nesantaiką žmonių tarpe... Dalinai šią problemą išriša šv. Jono žodžiai Apokalipsėje, kur jis sako, jog velniui buvo *leista* kariauti prieš šventuosius ir juos nugalėti. Atseit, velnias nieko negali daryti krikščionims be Dievo leidimo. Tačiau pagrindinė priežastis, dėl kurios velniui leidžiama kovoti prieš šventuosius yra ta, kad Dievas, apdovanojęs žmogų laisve, leidžia jam taip pat laisvai pasirinkti: ar jis norės kovoti su Kristumi, ar prieš Kristų. Neutralumo šioj kovoje nėra.

Krikščionio kova prieš velnią

Krikščioniui yra duotas Kristaus pavyzdys, kaip kovoti su priešu. Jis gali pasimokyti iš savo Mokytojo, kokios yra žmogaus priešo taktikos, pinklės, kuriomis jis ieško savo aukų. Tą pat ir apaštalai moko, ragindami krikščionis saugotis "to kriokiančio liūto", visad būti apsiginklavus jo puolimams. Tačiau už visa svarbiausia – būti ištikinus, jog krikščionio pergalė yra užgarantuota! Velnias turi galios tik tuose, kurie duoda jam proga, kurie atidaro jam savo galvojimo, norų ir veikimo vartus. Gera prisiminti, jį tas, kuris priklauso Mistiniam Kristaus Kūnui, yra laisvas nuo velnio valdžios. Piktąjo viešpatavimas tuose, kurie tapo Dievo vaikais, yra labai ri-

botas. Tačiau galvoti, jog velnias liausis kada nors ieškoti būdų sunaikinti žmoniją, irgi būtų labai nerealu. A. Frank - Duquesne tvirtina, kad juo Bažnyčia labiau išrauna nuodėmės pėdsakus iš savo tarpo, tuo daugiau ji gali laukti persekiojimų. Tik tokia Bažnyčia nepersekiujama, jis tęsia, kuri yra mirusi (*Satan*, p. 287)!

Geriausias užtikrinimas krikščionio pergalei yra Dievo šarvai. Apsivilkęs jais, jis galės drąsiai stoti prieš velnio žabangas. Povilas išskaičiuoja krikščionio aprangą, tarsi jis žengtų į modernųjų laikų kautynes: stovėk, sako jis, susijuosęs savo strėnas tiesa, apsilvilkęs teisybės šarvu ir kojas apsiavęs ramybės Evangelijos pasiryžimu, prie visa to imdamas tikėjimo skydą, kuriuo galėtumei užgesyti visas ugningas pikčiausiojo strėles. Pasiimk ir išganyto šalmą ir Dvasios kalaviją (tai yra, Dievo žodį); melddamasis visą laiką dvasioje visokia malda ir prašymu... (Efez. 6:11-18). Bet kadangi velnias yra niekad nepasiduodąs priešas išganyto istorijos dramoje, tai krikščionis turi visad būti pilnoj aprangoj. Jis turi prisiminti, kad jo kova yra ne prieš kūną ir kraują, bet prieš kunigaikščius ir valdžias, prieš šių tamsybių pasaulio valdovus, prieš piktumo dvasias padangėse. Nei Kristui, nei apaštalams, nei pirmiesiems krikščionims ši kova nebuvo vien sapnas ar svajonė, bet gryna tikrovė, kurioje kiekvienas žmogus turi grumtis.

Dalis literatūros, kuri buvo vartota, rašant šį straipsnį:

Études Carmélitaines: Satan 27 (1948). Visam leidiny diskutuojama temos apie velnią.

N. Corte, Who Is the Devil? (1958).

S. Lyonnet, S. J., "Demon", Dictionnaire de Spiritualité (1957).

H. Schlier, Maechte und Gewalten im Neuen Testament (1958).

iš filmų pasaulio

Dalė Koklytė

FROM THE TERRACE

Tai gana stipri drama, neseniai pasirodžiusi filmo ekrane. Jos pasisėkimas neabejotinai yra surištas su turinio įdomumu, jo pristatymu ir išvystymu. Pagrindinė filmo mintis yra gana jautri ir dar ne per daugiausia nagrinėta. Tai Amerikos jaunimo problema, kai šis jaunimas, eidamas minkštais savo tėvų keliais, pradeda pajusti vidurinę užduosimą ir kai kurių siekiamų idealų klaidingumą.

Čia parodomi tipiško "raudonkraujo" amerikiečio vyruko (Paul Newman) gyvenimo planai ir siekimai, kurie susideda iš noro pasiekti aukštą vietą profesijoje su geru apmokėjimu ir prestižu. O svarbiausia tai, kad galėtų pakilti aukščiau negu jo tėvas. Jaunuolio gyvenimas yra įpintos ir kitos dvi problemos, kylantios vystantis filmo turiniui: neištikimybė ir skyrybos. Nei neištikimybė, nei skyrybos čia nėra pateisinamos ir neigiamai atvaizduotos, bet vien dėl to, kad tai nėra visuomenės pageidaujama. Tų blogybių atsiradimo kaltė čia yra verčiama netikrų gyvenimo idealų išsigijimui ir neteisingų vertybių ieškojimui.

Romanso įvėlimas į filmą sukelia nemaža melodramatiškumo ir sentimentalių momentų. Pavyzdžiui, atvaizdavimas charakterių skirtingumą dviejų herojaus gyvenime figūruojančių moterų yra tikrai kraštutiniškas. Viena, jo žmona (Joanne

Woodward), yra priežastis visa to, kas jį sunaikina, o kita, jauna jo kliento duktė (Ina Balin), yra jo naujai atrastų vertybių žadintoja. Filmo herojaus ir jo kliento dukters slapti susitikimai rudens lapų spalvomis papuoštame miške yra tipiškai sentimentalūs ir naiviai gražūs. Tačiau pastebėtina, kad šiame žaidime niekas neprisimena, jog ta gražiai atrodanti ir per vėlai atrasta meilė yra nelegali ir neleistina. Jie tai supranta tik tada, kai herojaus konkurentas tai pavartoja sugadinti jo geram vardui. Bet šis pergyvenimas jam buvo reikalingas, nes tik dabar jam ateina tikrų gyvenimo vertybių supratimas. Šis sukrėtimas jį priverčia atsakyti visko, ko jis iki šiol troško ir siekė.

Filmas įdomus pamatyti ir pasvarstyti jame iškeltas mintis, nors ir kai kurias jų reikia žiūrėti stipriai kritišku žvilgsniu. Tiek Paul Newman, tiek Joanne Woodward vaidyba gera, jiems rimtai išsigyvenus į vaizduojamų asmenų charakterius. Temos pristatymas grakštus, ypač liečiant tokius opius klausimus.

PORTRAIT IN BLACK

Šio filmo intriga visiškai nepavykus. Sunku pasakyti, kokia forma šiam filmui būtų buvęs sėkmingiausia, tačiau iš visų mėgintų būdų nė vienas nėra užtenkamai sudominąs žiūrovą, kad užtikrintų filmo pasisėkimą. Sakoma, kad įdomumas glūdi

įvairume, bet atrodo, kad ne visuomet tai tinka. Šiame filme yra bandomos įvairios temos: žmogžudystė, šabloniškas romansas, nepavykę psichologiniai pergyvenimai. Tačiau nė viena šių temų nebuvo pilnai išdirbta ir tinkamai pristatyta, o jų visų junginys kažkaip nesiklijuoja ir viena kitai prieštarauja. Ypač keistas ir neįtikimas momentas atrodo tas, kai pagrindinė veikėja (Lana Turner), prisidėjus prie savo vyro nužudymo, pagaliau prisipažįsta pati sau berašanti gąsdinančius laiškus. Keisčiausia, kad kaip tik tie laišškai padėjo susekti jos nusikaltimą. Filmą tikrai nevertas laiko gaišinimo.

CONSPIRACY OF HEARTS

Filmas yra tikrai jaudinantis, nes jame paliečiami patys giliausi žmogaus jausmai, primenant nacių koncentracijos stovyklas ir žydų naikinimą. Ypač jaudina visai nekaltų vaikų kančios toje nežmoniškoje politinėje kovoje.

Turinio branduolį sudaro katalikų vienuolių ir italų partizanų pastangos išgelbėti žydų vaikus iš vienos jiems skirtos koncentracijos stovyklos. Filme vystosi stipri intriga kvapą užimančiuose momentuose, vienuolėms gelbstint vaikus savo gyvybės rizika. Taip pat kartais netrūksta ir gražaus humoro, ypač kai, vienuolyne slepiant žydus, išskyla religinių skirtumų klausimas.

Lilli Palmer, vaidindama išmintingos vienuolyno viršininkės rolę, yra stiprus priedas filmo pasisėkimui. Filmą, nors ir nespaltotas, bet labai efektingas ir vertas pamatyti.

THE BELLBOY

Šiame filme Jerry Lewis tikrai turėjo progos pasireikšti savo originaliu humoru, nes visas filmas sukasi tik apie jį. Paprastai viešbučio "bellboy" gyvenimas nėra toks įdomus ir ypatingas, kad kultūreikalas ta tema pastatyti filmą, bet Jerry Lewis šiame vaidmenyje ir mažiausius įvykius tartum pro daug kartų padidintą stiklą pristato žiūrovams ir juos tais

įvykiais žavi bei juokina. Tiems įvykiams ieškoti sąmoningo išaiškinimo būtų tikrai nesąmoninga, bet jais pasidžiaugti bus kiekvienam malonu ir įdomu.

IT STARTED IN NAPLES

Visai teisingai sakoma, kad Neapolis yra negražus paveikslas be galo gražiuose rėmuose. Iš tikrųjų tas pietietiškas miestas nepasižymi švara, tačiau jo apylinkės žavi kiekvieną. Panašiai galima pasakyti ir apie filmą, vardu "It Started in Naples". Veiksmas vyksta Neapolio apylinkėse, ypač garsiojoje Capri saloje. Kai ekrane pasirodo nuostabiai gražūs spalvoti gamtos vaizdai, tai salėje pasigirsta ne vienas nustebimą išreiškęs balsas. Filmo turinys taip pat gana gyvenimiškas ir idiliškas – našlaičio berniuko (Nando Hamilton) gyvenimo epizodai su jį globojančia teta (Sophia Loren). Bet gal per daug grubiai atvaizduota gyvenamos aplinkos įtaka mažam našlaičiui, kuriame labai ryškiai pasireiškia kai kurie gatvės berniuko įpročiai. Filme netrūksta vulgarumo, kuris lyg ir nesiderina su švelniais gamtos stebuklais Neapolio įlankoje ir Capri saloje.

Įdomiausiu ir geriausiai savo vaidmenį atliekančiu artistu vis dėlto reikia laikyti mažąjį Nando Hamilton. Amerikiečiai giria ir žinomą italų profesionalą Vittorio de Sica, kadangi jo vaidyba skiriasi nuo amerikietiško standartų, tačiau, kam jį teko dažniau ekrane matyti, tas tikrai nesusižavės jo nuolat pasikartojančiais dirbtiniais išsireiškimais ir gestais, primenančiais žemos klasės cinišką italą. Clark Gable neblogas, nors sudaro įspūdį, kad per daug pasitiki savimi ir nededa reikiamų pastangų vaidyboje. Apie Sophia Loren būtų galima parašyti atskirą skyrelį. Trumpai galima tiek pasakyti, kad, neneigiant jos teigiamų ypatybių, vis dėlto geriausiai ji tiktų kabareto šokėjos vaidmeniui "burlesque" teatruose.

(J. V.)

ATSIUSTA PAMINĖTI

Mykolas Vaitkus. KETURI GANYTOJAI. Atsiminimai iš keturių Lietuvos vyskupų gyvenimo: arkiv. Jurgio Matulevičiaus, arkiv. Pranciškaus Karevičiaus, arkiv. Juozapo Skvirecko ir vysk. Pranciškaus Bučio. Aplankas J. Pilipausko. Išleido Liet. Knygos Klubas. 180 psl., kaina \$2.00.

Pranys Alšėnas. MAŽI ŽODŽIAI. Įvairių minčių mozaika. Išleido Rūta. Viršelis T. Valiaus. 260 psl., kaina nepažymėta.

Algirdas Gustaitis. ALGIS TRAKYS IR TAKSIUKAS ŠLEIVYS. Jų nutikimai Lietuvos kaime. Piešiniai Vytauto Stasiūnaičio. Išleido "Lietuvių Dienos". Kreidinis popierius, 30 didelių puslapių.

Vyt. Tamulaitis. SVIRPLIO MUZIKANTO KELIONĖS. I knyga. Įdomi knygelė vaikams, išleista "Eglutės" dešimtmečio proga. Iliustravo Aldona Simutytė. 86 psl., kaina \$2.50.

TAUTOS PRAEITIS. Tomas I, knyga 2. Istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis žurnalas. Redaktorius C. Grincevičius. Leidžia Liet. Istorijos Draugija. Šio numerio kaina \$3.00.

Dr. Jose Mačernis. RELATIVISMOS o la verdad positiva. Ispaniškai išleista knyga apie reliatyvizmą. Autorius ieško šios knygos leidėjo lietuvių kalba.

PERKŪNO EILĖS. Išleido Sandara. 64 psl., kaina nepažymėta.

"Laiškai Lietuviams" skelbia konkursą parašyti geriausiam straipsniui, tema **"Svarbiausieji mūsų uždaviniai dabartinėse išėivijos sąlygose"**. Straipsnių antraštės gali būti įvairios, tik reikia stengtis atsakyti į pagrindinį klausimą, kaip lietuvis turi elgtis, kad dabartinės išėivijos sąlygos jam nebūtų kliūtis, bet priemonė pasiekti ir amžinus ir žemiškus idealus. Ką jis turi išgyti, ko atsisakyti, prieš ką kovoti, ką pasilaikyti, ką keisti ir t.t.? Straipsnyje galima nagrinėti, koks dabartinis lietuvis yra ir koks turėtų būti. Būtų gera ypatingą dėmesį atkreipti į mūsų jaunimą ir studentiją.

Konkursas baigiasi 1961 m. vasario mėn. 1 dieną.

Straipsnio ilgumas — ne daugiau kaip penki "Laiškų Lietuviams" spausdinti puslapiai (apie 2500 — 3000 žodžių).

Pasirašyti slapyvardžiu. Atskirame vokelyje, ant kurio parašomas slapyvardis, turi būti nurodyta tikroji autoriaus pavardė ir adresas.

Jury komisija bus paskelbta vėliau.

Už geriausius straipsnius bus duodamos šios premijos:
I — 100 dol., II — 50 dol., III — 30 dol., IV — 20 dol.

Premijų mecenatai, aukojusieji po 100 dol., yra dr. Stasys ir Milda Budriai ir "Jaunoji Lietuva" (dr. A. Rudokas).

Laimėtojams premijos bus įteikiamos "Laiškų Lietuviams" metiniame parengime 1961 m. kovo mėn. 11 d. 7 val. vakaro.

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 58TH STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS

